

SKUTEČNOST

N E Z Á V I S L Á R E V U E

Řídí redakční kruh v Paříži a Ženevě Ročník II. Číslo 9 - 10 říjen listopad 1950

Na prahu demokratickej suverenity

Karol Belák

Pravo - levý mythus

Ladislav Čerych

Proroci ztraceného času

Pitt

Revoluční pojetí Charty

L. David

Na okraj jedné marné knížky

Petr Hrubý

K diskusi o znárodnění

Dr. L. Feierabend

Videňské metamorfosy

Jindřich Skalický

Diskuse a poznámky:

Demokracia a systémy

K. B.

Genosse Kreibich čs. velvyslancem

Pitt

Co si myslí Němci o Američanech

Dr. Józsa Novotný

Nová německá generace

J. Castra van Loon

Dopisy

ANKETA O POTŘEBĚ SDRUŽENÍ NESTRANICKÝCH EXULANTŮ

Již dlouho se na bídném stavu exilu nic nelepší. Nespokojenost přestává být tvůrčí a zneklidňující, nebezpečně se stává zvykem. Žádné zlepšení se už ani nečeká. Síla a naděje, pramenící z rozhodné a rozumné politiky Spojených států, jako by neměly ozdravující vliv na náš exil. A přece je možno změnit dnešní roztržštěnost, bezprogramovost, přestraničtění a nekoordinovanost exilové činnosti. Každý den, pravděpodobně však za rok či za dva, musí být náš exil připraven k rozhodujícímu zásahu. I dnes však je třeba zvýšit a organisovat práci sociální, studijní, programovou, informační a propagační. Existuje sice politická reprezentace exilu a větší počet schopných skupin, dodnes se však nepodařilo sdružit četné nadstranické a kulturní pracovníky v zahraničí k promyšlené spolupráci.

Bude tomu již dva roky, co jsme s nadějí a důvěrou vítali ustavení Masarykova demokratického svazu. Po slavnostním ohlášení projevila se však jeho existence jen nepatrně. Postrádáme stále potřebné koordinační středisko nestranické práce. Doufáme, že přišel čas nového pokusu. Zahajujeme proto veřejnou anketu a prosíme Vás, abyste se jí zúčastnili i Vy. Rádi bychom poznali veřejné mínění exilu a přispěli, pokud dovedeme, buď k oživení MDS nebo k vytvoření podobné organizace nové s konkrétnějším pracovním programem. Žádáme všechny čtenáře Skutečnosti, aby nám odpověděli co nejdříve na tyto otázky:

- 1) Jak jste spokojen(a) s dnešním stavem organizace exilové práce?
- 2) Souhlasil(a) jste s myšlenkou MDS? Myslíte, že je třeba podobné instituce?
- 3) Proč, dle Vašeho názoru, nesplnil MDS své poslání?
- 4) Co myslíte, že je nyní třeba dělat v exilu?
- 5) Čím byste mohl přispět k vytvoření a činnosti organizace nadstranických a kulturních pracovníků v exilu, bude-li obnoven MDS nebo vznikne-li sdružení nové?

Odpověď pošlete, prosím, do konce roku 1950 na adresu Skutečnosti, Case postale 393, Genève - Stand, Suisse.

Redakce

PŘEDPLATNÉ PŮLROČNĚ

Australie	14Ash
Belgie 70 frs
V. Britanie a šterl. oblast 10 sh
Brasílie	45,- Cr.\$
Dánsko 7 K
Francie	.. 400 frs
Holandsko	.. 6 zl
Itálie 950 lir
Kanada \$ 1,5
Německo 6DM
Norsko 7 K
Švédsko 6 K
Švýcarsko	.. 6 frs
USA \$ 1,5

SKUTEČNOST SE PŘEDPLÁČÍ

- v Australii** — Rudolf Folber, 70, Liberty Grove, Woodville Gardens, Adelaide S. A.
- ve Velké Británii a v zemích sterlinkové oblasti** — *ve formě nevyplněného a nekříženeho Postal Orderu na adresu P. H. 143 A, Fellow Road, London NW 3*
- v Brasílii** — *na konto Paulo Rathunde, Banco Auxiliar de Sao Paulo S. A., Sao Paulo, US, Brasil. Výhradní zastoupení »Skutečnosti« pro Brasílii: »Skutečnost«, Caixa Postal 6196, Sao Paulo, Brasil.*
- ve Francii** — *na c. c. 746.662, Stanislav Kubát, Paris*
- v Německu** — *na adr. Boris Pešek, Ludwigsburg, Konto Nr. 54648 Postcheckamt Stuttgart*
- v Itálii** — *c. c. Roma, 1/32644, S. K., Roma. (Jednotlivé č. 165 lir)*
- v Kanadě** — *na konto č. 2487, Departement d' épargne, Banque de Montreal, Napierville, P. Q.*
- ve Švýcarsku** — *na účet I. 6043, Karol Belák - Berger, Genève*
- v USA** — *mezinár. převodem nebo bankovkou v dopise na Genève 11, C. p. 393*
- V zemích, kde není zřízeno šekové konto, vyrovnávejte předplatné bankovkou v dopise nebo 15 mezinárodními odpovídáními.**

NA PRAHU DEMOKRATICKEJ SUVERENITY

SUVERENITA je právnická alebo sociálne-politická transskripčia pojmu »absolútna hodnota«. Podľa toho, v čom daná doba vidí absolútnu hodnotu v Bohu, ľuďoch, národe, ideológii, môže byť suverénom »kráľ z milosti Božej«, vláda z vôle ľudu«, »Führer ako hlava národného organizmu«, Strana ako stelesnenie absolútnej doktríny. Každá suverenita je absolútno, presadené do sociálneho života a každý suverén je svojím spôsobom »zástupcom boha na zemi«. Pomer medzi suverenitou a suverénom je pomerom celku a zastupujúcej časti tejže akosti ako je celok; kde tomu tak nie je, dochádza k rozporu ducha a litery, teórie a praxe a vynoruje sa problém, ktorý v jeho pokročilom štádiu nazývame otázkou legitimacy moci.

Celá bolesť súčasnej demokracie je tu a tiež najvýmluvnejší dôkaz, ako je táto koncepcia nehotová, nedomyšlená, nevžitá, z 90% ešte len úloha a hudba budúcnosti. Demokratická koncepcia chová v sebe hlboký rozpor medzi svojou pravou suverenitou a svojim suverénom, medzi hodnotami, ktoré vyznáva ako najvyššie a reálnou organizáciou moci. Tento rozpor je miestami kvalitatívny a teda nepreklenutelný. Na jednej strane je etický univerzalizmus, jasné vedomie každého demokrata, že »závisí len na človeku« (Nevidím v demokracii nič okrem tejto tézy a jej záverov), že politická strana, trieda, národ, cirkev, sú z najväčšej miery iba registračné pomôcky a nálepky, že človek je nad svojou skupinovou príslušnosťou, a že presne v tom je jeho cena, podstata, veľkosť a kvality, ktoré voláme súborne duchovnými. Na druhej strane je rigorózna väzba národného štátu, suverénny národ, pojem mythický a v poslednej inštancii biologický a materialistický. Demokracia dnes, to je univerzalistická duša v národnom tele, humanitný duch vo svieracej kazajke národného štátu a národného ideálu. Smie sa uskutočňovať iba s pasom a musí mlčať práve tam, kde je jeho nezadateľná kompetencia: v skutočnosti, presahujúcej národný štát a národné vedomie.

Národná koncepcia, ktorá sa notoricky zamieňa za demokratickú, je útvar komplexný čo do historického pôvodu, inšpirácie a funkcie. Bolo by ľahké ukázať, ako sa v tejto koncepcii, v rôznom a v stále sa meniacom pomere, miešajú prvky a tendencie demokratické i absolutistické, romantické i racionalistické, revolučné i konzervatívne, humanistické i biologické a pod. Z hľadiska mojej témy mi pôjde len o to pojatie národa, ktoré sa vyvinulo spontánne z autonómnych prameňov ako realizácia pôvodná. Autonómna národná koncepcia, zbavená prechodných a príležitostných prvkov, pojíma národ ako celok »sui generis«, pôvodnú, prvotnú a nezmeniteľnú kvalitu, presahujúcu jedinca a smerujúcu k vlastnej interpretácii obecných hodnôt. Mazzini hovorí o národe takto: »Boh vpísal svoju myšlienku do kolísky každého národa . . . osobitné záujmy, zvláštne vlohy, osobitná missia . . .« Nemecký historik Ranke, muž,

ktorý ináč neoplýval kvetomluvou, adresoval národu tieto extatické slova: »Kto by chcel vyjadriť pojmom alebo slovom, čo je 'nemecké'? Kto ho chce označiť menom génia našich storočí a budúcich? . . . Naša vlasť je s nami a v nás, . . . Nemecko žije v nás, reprodukuje ho, či chceme a či nie. . . Vzájme v ňom svojimi koreňami a ne-môžeme sa emancipovať . . .« Mohol by som podobných citátov uviesť množstvo; devätnácte storočie sa nimi priamo hemží a účinnej protiváhy, jasnej a výrazne dištancovanej inej koncepcie národnej vlastne niet.

Ani Mazzini ani Ranke a ani ostani apoštoli posvätného národa neboli nacisti; nacizmus sa vyvinul z ich koncepcie až v druhej - tretej abstrakcii a v tej miere, ako sa národu nedostávalo tradície liberálnej, racionalistickej, humanistickej. Vďaka jedin e tejto tradícii je v západnej Európe — s výnimkou Nemecka — nebezpečenstvo totalitného, t. j. pravého a čistého nacionalizmu v celku zažehnané. Opakujem: Od »pravej«, autonómnej a spontánnej koncepcie národa je k totalite len krôčik, pretože v organicistickej predstave národa (národ ako autonómny, svojrázny organizmus) niet miesta pre slobodného jedinca, nedotknuteľnosť individuálneho svedomia a dielčí záujem v akejkoľvek jeho forme. Jestliže nebezpečenstvo totalitného nacionalizmu nie je na Západe akútne, presadila sa idea »absolútneho národa« bezo zbytku vo sfére medzinárodných vzťahov. »Absolútny národ«, pôvodny a nezmeniteľný, so zvláštnym poslaním a zvláštnou »dušou«, podstatne iný ako národy »cudzie«, v jadre teda iba prekonaný romantický mythus a predsudok, to je posledný smysel a argument suverénneho národného štátu.

Národ v smysle rasovo - etnickom a jeho politický výraz, nacionalizmus, nie sú hodnotami ani pojmi z roviny demokratickej. Manželstvo národa a demokracie je nedorozumenie; medové týždne sa kde - tu vydarily, pretože na oboch stranách bolo málo skúseností a veľa ilúzií. Pokiaľ tu bol spoločný nepriateľ: privilegované stavy, zbytky feudálneho rádu a napokon vykorisťovanie národov slabých, jednota bola bez trhlín. Tieto sa však objavily v tom okamihu, akonáhle spoločný nepriateľ pominul a emancipovaný národ sa búrlive ustavil ako jednotka politická, sociálna, hospodárska a mravná. Počínajúc týmto okamihom nastáva rozpor medzi ideou národa a ideou demokracie a súčasne postupujúce vyjasňovanie pojmov. Nacionalizmus a demokracia sú dva samostatné myšlienkové a citové komplexy, ktoré vychádzajú z odlišných predpokladov logických i psychologických, z odlišných koncepcií človeka, mravnosti, politiky a života, z odlišnej skúsenosti kultúrnej - historickej, z odlišnej metafyziky a kritérií hodnotných. Demokracia je rád duchovný, rád autonómneho svedomia a slobodného rozumu; ako nositeľ týchto kvalít je človek tvor posvätný, jeho svedomie suverénne a slobody nezadateľné. Z princípov posvätného človeka logicky plynie obmedzenie mechanicko - skupinových hladísk v prospech jedinca, humanizmu a univerzalizmu; v demokracii platí ako maxima, že jedinec je sám sebe národom, stranou i cirkvou. Jestliže je v demokracii poradie hodnôt »Duch, človek, kolektívum«, je v koncepcii národnej poradie približne opačné: duch a človek su opísaní národom a nemôžu ho prekročiť. Napriek idealistickej fasáde, ktorou doznieva romantická jej mimnulosť, je národná koncepcia v najhlbšej podstate materialistická a deterministická; a v tejto polohe teda po výtke protidemokratická. Nie demokratického nacionalizmu; t. zv. dobrý nacionalizmus je neprimeraný slovný obrat, ktorému zodpovedá vec celkom iná: národ »odčarovovaný« a odkolektivizovaný, nacionalizmus premožený a prekonaný demokratickým individualizmom. To je pravý smysel »nacionalizmu« an-

glického alebo amerického. Nikde, kde má demokracia domovské právo, neexistuje »národná strana« a žia den politik formátu by sa neodvážil predpisovať a vymáhať národné myslenie, cítenie a volenie. »Národná demokracia« a národné augurstvo je špecialita strednej a východnej Európy. Platí v zásade, že čím je národ »národnejší«, tým menej je demokratický.

Nesprávna a nebezpečná asociácia »Demokrat=Cech, Slovák . . .« napriek všetkej skúsenosti opačnej žije a prekvitá. »To nemohl udělat člověk s českým jménem . . . To nemohl udělat Cech...«, komentuje exil zločiny gangsterov v Prahe a žasne. Zbytočný, naivný úžas. Niet demokratického národa, sú len demokrati a vo svetovom merítku dosť žalostná menšina. Demokratické spoločenstvo. to vôbec nie je blok národov ako takový, ale celkom jednoduchonárodné spoločenstvo demokratov, ľudí so spoločným svetovým názorom humanistickým. Je dvanácta hodina, aby títo ľudia pochopili, že sú »národom« svojho druhu, »národom«, ktorého dištinkcia je podstatná a jednota skutočná, pretože slobodná, vypracovaná a zaslúžená. A je najvyšší čas, aby poznali, že prišla doba, kedy musia jednať, pretože len oni sú na jej výške.

Odtedy, čo národný štát prestal byť autonómnu jednotkou politickou, a hospodárskou a octnul sa v pozícii rezonančnej dosky eurupskej prosperity a bezpečnosti, stratil národný človek spôsobilosť a jednať primerane novej skutočnosti a úlohám. Národná politika ako každá politika, je ». . . živá krv, ktorú čerpá srdce a vháňa do každej tepny a žily, aby vznikol celok z organizmu, vykonávajúceho nejakú funkciu« (James Burnham); národná politika znamená proste národného človeka, národný ideál, záujem, dominantnú smernicu jednania, izolovaný blahobyť a bezpečnosť. Všetko veci alebo pochybené alebo vôbec zo svojej bázy neuskutočiteľné. Nemôžem uskutočňovať izolovaný blahobyť, pretože esenciálne závisí od činiteľov zpoza hraníc národného štátu; nemôžem dosiahnuť dielčej bezpečnosti, ktorá je len odrazom kolektívnej, na ktorú nemám vplyv; čo zostáva, je nejaká forma »riešenia« totalitného, pretože skutočné, inteligentné riešenie je à la longue nemožné. Nedávno odporúčal labouristický exministr Hugh Dalton — v opozícii k federalistom — britský vzor teórie a praxe plnej zamestianosti; vo všeličom mal hádam pravdu, ale v principe nie: Bez americkej pomoci sa Európa hospodársky a politicky zhrúti a vyvážajúca Anglia s ňou.

Národná suverenita je objektívna, pretože prekáža správne poznaniu podstatnej nadnárodnej skutočnosti a inteligentnému riešeniu úloh, ktoré presahujú národný štát a národného človeka v jeho možnostiach i v jeho vedomí. Ako každá idea, ktorú skutočnosť a úloha prerástly, ktorá stratila svoj kardinálny smysel a funkciu, zdegenerovala národná myšlienka vo svojich nositeľoch, t. j. stratila úroveň intelektuálnu a mravnú a padla v dôsledku toho na rovinu nižších citov, krátkozrakého oportunizmu a neplodného konzervativizmu. A tu sú najskrytejšie korene javu, ktorý bol typickým a mohol sa stať osudným pre demokraciu v období medzi dvoma vojnami, javu, ktorý možno nazvať dezerciou alebo lepšie útekem eurupského vzdelanca od národa. Najlepší Europeania, ti, ktorí dnes tvoria predvoj bojujúcej demokracie, boli v onom období veľmi často ozdobou a triumfom komunistických strán svojich zemí. Demokratický ideál nemohol zaplniť medzeru, vzniklú rozkladom národa ako hodnoty, pretože bol ako účinný rád ešte len v stave zrodu a znešvárený prvkami cudzej kvality.

Hovorí sa dnes o »ohrození národnej podstaty« komunizmom. I to je neprimeraný slovný obrat. Národy — v celku vzaté — nie su ohrozené; v nebezpečí je len demo-

kratická civilizácia, systém, v ktorom »nespravodlivosť kapitalistického poriadku nemení nič na zázračnej skutočnosti sveta bez policajného teroru a koncentračných táborov. . .« (François Mauriac na kongrese v Berlíne). Národy biologicky prežijú i pod komunizmom, iba ich vedomie sa pretvorí; čo by však neprežilo, je kresťansko - demokratická civilizácia so svojimi princípmi mravnej zodpovednosti jedinca, absolútnej hodnoty a jedinečnosti ľudskej osoby a posvätnosti svedomia. Proti tejto civilizácii stojí komunistický »národ piatich kontinentov«, centralizovaný superštát, vytvorený na báze kolektivistického ideologického reprezentujúca autonomnú civilizáciu svojho druhu. Má oproti demokraciám obrovskú výhodu, pretože v sjednotenom svete jedná svetove, podľa jednotného plánu a využíva plne technických možností v tom merítku, ktoré im je primerané, v merítku svetovom. Zatiaľ čo demokracie živi a spoločnú vec iba omrvinkami z národného stola, presne podľa línie »Blaho vlastného štátu je najvyšším zákonom« a každý štát sa snaží snížiť na minimum svoju daň spoločnej bezpečnosti, jedná komunizmus iba komunisticky a v záujme svojej civilizácie. Zatiaľ čo sa národné štáty hlemýždim tempom »vzdávajú« svojej suverenity, ktorú už dávno a definitívne stratili, opanoval bolševizmus za púhych tridsať rokov celú Áziu až na niekoľko poloostrovov a Európu s výnimkou atlantického predmostia Opakujem: Prvým prameňom sovietskej moci a úspechov je optimálne využitie moderných technických prostriedkov, t. j. svetová propaganda, svetová politická strana, svetový »národ« atď. Je vylúčené, aby demokracia mohla komunizmu úspešne oponovať na inej rovine a inými prostriedkami.

Ako každá myšlienková sústava, je i demokracia, ako zárodková forma humanistického rádu, útvarom historicky podmieneným; nemohla sa realizovať skôr, než nebola latentne daná v podobe úlohy, pokiaľ tu neboli objektívne predpoklady a nutnosť myslieť správne, obecne, svetove. Demokratický univerzalizmus sa nemohol vyvinúť v neuniverzálnej skutočnosti, v realite sebestačnej obce, kmeňa alebo národa; bol v podstate za hranicami sociálneho i individuálneho vedomia, nepraktický a vlastne nepredstaviteľný a nemysliteľný. Prichádza k platnosti až v našom storočí a uprostred trosiek starých koncepcií. Rodí sa nový demokratický rád. Jeho prvé náznaky sa volajú: Spoločnosť národov, kolektívna bezpečnosť, Norimberský súd, Spojené národy, Atlantická charta, Marshallov plán, Trumanova doktrína, Európske hnutie, demokratická armáda. Jeho posledným slovom bude demokratická suverenita.

Nevyvodzujem svoje závery iba z komunistického skúsenosti a pod tlakom prechodných potrieb prakticko - politickej povahy Európska nemoc a bezmoc je chronická a pretože je pomerne nová, nemá obecne uznanú diagnózu. Nebyť zásahu mimo-európskeho činiteľa, americkej pomoci, dnes už »systematizovanej« a pre záchovu európskej slobody nezbytnej, bola by kontinentálna demokracia dodýchala pravdepodobne už v rokoch 1914 - 1918 a celkom určite za Hitlera, nehovoriac už o dobe neskoršej. Európa prestala byť pánom svojho osudu a zdegenerovala v poberateľa chudobinskej podpory. Neexistuje európska politika formátu; čo tu je, nemá úroveň, okrem Schumannovho plánu, alebo sa obmedzuje na vydieranie neutralitou, suverenitou, »treťou silou« a pod. Fakt, ktorý je v danej situácii najzávažnejší, je neschopnosť Európy, zamurovanej do tradičnej predstavy národného štátu, prepracovať sa k pojmom a programu z vyššej roviny. Nie len atomová bomba a kanóny na obranu Európy sú made in USA, ale všetky princípy, ktorými sa inšpiruje protikomunistická akcia, ciele a metódy hospodárskej politiky, nový, zodpovedný a bojovný demokratický etos, ú-

činná medzinárodná organizácia, európsky federalizmus, utečenecká pomoc a pod. Veci dospely tak ďaleko, že mocnosť zpoza Oceána, sama iba dosť teoreticky a abstraktne su na francúzsko - nemecké pletky, na pacifizmus, neutralitu alebo socializmus . . . Európa sa dnes podobá dieťaťu,, ktoré sa zmieta a truceje, pretože ho vedie do školy americký učiteľ, ktorý má síce slabín dosť, ale veci rozumie obstojne.

Všetko, čo náš kontinent v posledných desaťročiach zažil, nie je dielo Hitlera ani Stalina, nacizmu ani komunizmu, ale hlboká, »organická« porucha, ktorú so sebou nesie skutočnosť i mythus suverénneho národného štátu, t. j. existencia iba národného človeka, myslenia a jednanja — vo funkčnom celku nadnárodnom, prinajmenšom kontinentálnom. Keby USA nepredstavovali dnes »štát kontinentálny«, ale iba množku suverénnych národov v smysle rasovoetnickom (ako je tomu v Europe), Zelezná opona by neprebíhala po Labi, ale s najväčšou pravdepodobnosťou po Atlantiku.

»Nová politická idea sa rodí vtedy, keď stará myšlienka . . . vyčerpala svoju hodnotu, to jest stala sa škodlivou a je v za ujme človeka, aby bola vystriedaná« (Julien Benda). Inými slovami: Nefunkčná idea sa rozkladá, koncepcia, neprimeraná úlohe, degeneruje a prenecháva pole inej. Kto sa dnes díva na udalosti posledných rokov, nemôže sa ubrániť náladám fatalistickým. Nástup komunizmu a nacizmu bol neodvratný; ľudia, ktorí zahynuli za poslednej vojny a zahynú v budúcej, boli a budú obeťami »národnej éry«, ideológie »absolutného národa« alebo princípu »nevmešovania sa do záležitostí cudzieho štátu«, čo je rubom tejže mince. Bol tu jediný spôsob ako paralyzovať totalitu: Inteligentná intervencia, to znamená hospodárska pomoc porazeným, energická prevýchova a podľa okolností použitie demokratickej moci tam, kde národy, pučené vlastnými tradíciami a politickou nezrelosťou, smerovali k totalite. Táto metóda, jedine aplikovateľná na danú úlohu, nebola v svojich najslabších predpokladoch možná: presahovala horizont národného štátu, klasické predstavy o národnej politike, bezpečnosti, záujme, prosperite, nakladaní s porazenými a t. ď. Pojmy ako kolektívna bezpečnosť alebo svetové hospodárstvo sa ešte len rodily. Z bázy národného štátu boly problémy, ktoré navodily dnešný stav vecí, neriešiteľné. Ani v budúcnosti tomu nebude ináč. Bez inteligentnej intervencie, uskutočňovanej suverénnou mocou demokratickou, nebude pokomunistická Európa schopná morálnej ani materiálnej obnovy a utopí sa v novej vlneretribúcií, reštitúcií, deportácií a rôznych neofašizmov. Osloboznené národy, vyvrátenezo starých tradícií a nasiaknuté novými, nebudú schopné samostaného života. Kto dá do poriadku na príklad nemecko - poľskú hranicu, vzťahy čs. - nemecké, miliónové presuny a odsuny, mongolizované Estonsko . . . ? Dalej komplex otázok, súvisiacichs kolektívnym vlastníctvom a vôbec s komunistickým dedictvom. A nie na poslednom mieste problém azijskej »renesancie« v znamení päťcípej hviezdy a predčasnej emancipácie koloniálov vôbec. Narodný miznaniť dohral svoju historickú úlohu; zodpovedá mu doba koňských železníc, poštových dostavnikov a manufaktúr, idylické časy, kedy si bol národ sám výrobcom i spotrebiteľom, kedy tu neboly »vzbúrené davy«, priemyselna civilizácia, nezamestnanosť ako sociálny faktor, totálna vojna a perspektívy totálneho ničenia.

Demokratická suverenita. Nechcem predbiehať vývoju viacej, než som už učinil, prečo sa na zakončenie obmedzím iba na niekoľko zásadných téz. Pod demokratickou suverenitou rozumiem v zkratke svrchovanosť demokratického účelu (tvorba a apli-

kácia slobodného ducha) voči domnelému záujmu národa, strany, triedy, stavu a vierovyznania. Nositeľom tejto suverenity má byť demokratická federácia, zemepisne organizovaná v tom rozsahu, aký zodpovedá hraniciam funkčného celku, t. j. celku, ktorého bezpečnosť a prosperita vnútorne súvisí a je uhájiteľná jeho vlastnými prostriedkami a z bázy jeho rozšíreného mravného a politického vedomia.

Neskúmam, ako bude vyzerat' demokratická suverenita konkrétne vo svojich orgánoch a inštitúciach; išlo mi len o princíp, ktorý sa domnievam vidieť u kolisky novej účinnej spoločenskej organizácie: Univerzalistický poriadok pre univerzálnu skutočnosť.

Karol Belák

PRAVO-LEVÝ MYTHUS

MODERNÍ svět je přímo zaplaven jednoduchými analysami à la Západ contra Východ, socialismus versus kapitalismus, hospodářství plánované proti neplánovanému . . . a přece ani jediná z těchto dvojic neodpovídá sociální skutečnosti, empirickým poznatkům, na které si činí tolik nárok. Dilemma tohoto světa je, zdá se, »z jiného světa«. Ne ze světa třídnicích či mocenských zájmů, z t. zv. praktického života, ale z oblasti mravní. Důkaz je možný i prostředky empirickými. Nejde o nic jiného, než o vědecký důkaz nedostatečnosti vědy, o empirické poznání, že empirie nestačí. Nepřimlouvám se tím za nějakou ideologii či dogma naopak, chtěl bych ukázat, že všechna t. zv. dilemmata tohoto světa se opírají o oblast zaempirickou - nechceme-li použít slova »metafysickou«. A jen v jejím světě nabývají reality a významu. -

Pokusme se provést tento důkaz na příkladu z oblasti hospodářské, na t. zv. rozporu mezi politikou plné zaměstnanosti, hospodářského plánování a politikou volné soutěže.

Tedy především: plánovaným hospodářstvím, hospodářstvím plné zaměstnanosti bylo nacistické Německo právě tak jako je

jím Stalinovo Rusko a dnešní Anglie. Systém bez plánu je Francovo Španělsko i poválečná Belgie, do velké míry i Peronova Argentina a dnešní Spojené státy. Program plné zaměstnanosti byl vyhlášen Churchillovou vládou v roce 1944 (White Paper on Employment Policy 1944) právě tak jako vládou Atleeho v roce 1947 (Economic Survey for 1947), Spojenými národy i Společností národů (Konstituce Mezinárodní organizace práce), liberalistickou Kanadou (Canadian White Paper on Employment and Income 1945) i socialistickou Australií (Full Employment in Australia - 1945). Dříve než přistoupíme k pokusu o nalezení skutečné náplně hospodářského dilemmatu, připomeňme si krátce, oč vlastně má jít v tradiční terminologii plán - neplán. Považují toto dilemma za jediné konkrétní obsahové rozlišení pojmů levý - pravý, kapitalismus - socialismus. Činím tak s vědomím určité nepřesnosti, jejíž dosah však nepovažují za tak velký, aby změnil povahu hlavních argumentů. Především proto, že jediný skutečný rozdíl mezi levý - pravý, který dnes ještě existuje, spadá do oblasti národního hospodářství. Zatím co původním smyslem socialismu ve sféře meziná-

»Treba bezo zbytku opustiť zásadu »nevmešovania sa do záležitostí iných národov«, ktorá už je dnes iba prázdnu formou. Keď ide o otázky, ktoré zaujímajú svetovú politiku, normálny postup musí byť rýchla, energická a účinná intervencia a účinná intervencia a nie neintervencia.«

James Burnham

rodní politiky byla mezinárodnost, ne-li nadnárodnost, dnešním přáním socialismu je často, jak říká Köstler, »socialismus v jedné zemi« (viz labouristický odpor vůči Schumanovu plánu). V oblasti občanských svobod je těžko volit mezi kapitalistickými Spojenými státy a socialistickou Anglií, stejně jako mezi socialistickým Ruskem a fašistickým Španělskem. Ale i o rozdílnosti v hospodářských strukturách kapitalistického i socialistického státu nesmí být uvažováno ve smyslu, jak byl předkládán veřejnosti ještě před čtvrt stoletím. Na příklad přímo nezbytný požadavek tradičního socialismu »znárodnění výrobních prostředků a jejich kontrola dělnictvem«. Jak ve státech t. zv. typicky kapitalistických, tak v režimech se socialistickou vládou byl přijat poznatek, že znárodnění samo o sobě není cílem a že **rozhodující je funkce, kterou výrobní prostředek má a může zastat ve vlastnictví veřejném nebo soukromém.** K veřejně spravovaným železnicím v Belgii přistupují znárodněné koncerny Renault ve Francii a veřejné korporace uhelné těžby v Anglii. Vliv dělníků - závodních rad - na vedení závodů není pak už vůbec úměrný »stupni levosti« dotyčného státu. Netřeba se zmiňovat ani o důkazu opaku: vliv dělníků v USA a v SSSR. I za takřka stejných kulturních podmínek bychom se těžko rozhodovali, zda mají větší moc dělníci angličtí nebo američtí.

Zbývá tedy na povrchu jediný rozdíl, který má dosud smysl, jediné dvě definice socialismu a kapitalismu, které se nedají použít v tom či onom smyslu pro oba směry současně: pod socialismem budeme rozumět tendenci, směřující k **ústřednímu** vedení národního hospodářství za pomoci a) veřejného vlastnictví alespoň části výrobních prostředků, b) centrálního plánu výroby, zaměstnanosti a distribuce důchodu, při čemž v podřízení se tomuto plánu, v jeho vynucení, postupuje centrální orgán přímým působením na všechny vyjmenované objekty plánu (veřejné investice, kontrola pohybu zaměstnanců, radikální manipulace daňového dopadu plus všechny prostředky nepřímé). Kapitalismus pak postrádá ústřední vedení, přenechává zaměstnanost,

výrobu a do určité míry i distribuci důchodu individuální iniciativě, k veřejnému vlastnictví sahá jen výjimečně, ve vlivu na hospodářský život používá jen prostředků nepřímých (modifikace úrokové míry, směnného kursu domácí měny etc).

Předem odmítám, že to, o čem píši, není socialismus, že socialismus je . . . atd; odvolávám se na konstatování amerického ekonoma Schumpetera (Capitalism, Socialism and Democracy, Londýn 1949), že »pro většinu socialistů pravý socialismus znamená nic jiného než takový socialismus jaký by si přáli«.

Tam kde se socialismus snaží odpovědět na všechny otázky společnosti (a dokonce individua), počínaje oblastí hospodářskou a konče rodinnými poměry nebo uměním, je bezesmyslný, anachronický, reakční. Především proto, že socialismus jako takový - opět slovy J. A. Schumpetera - je v oblasti kulturní absolutně »nic neurčující«. Socialismus je slučitelný jak s monarchií, tak s republikou, jak s demokracií, tak s totalitou. Toto je historická skutečnost a považuji za bezpředmětný nářek a lamentování zklamaných marxistů, že SSSR se socialismu zpronevěřil, že jej zdiskreditoval, že Stalin a socialismus nemají nic společného, že si naopak odporují proto, že v Rusku je dělník potlačen, proto, že jde o státní kapitalismus etc. Což všechno je a není pravda. Socialismus může znamenat nejrůznější věci. Ve smyslu naší definice SSSR socialistickým státem je právě jako jím je Británie bez ohledu na to, že zavrhuje první a přijímáme eventuelně druhý. Právě tak považuji za bezpředmětný útok na socialismus (plánování), spočívající v jednoduchém tvrzení, že socialismus jakožto intervence neosobní mašinerie státu vede bez rozdílu a za každých okolností k potlačení lidské svobody, k potlačení individua a demokracie, k totalitě.

Hlavními hesly socialismu v minulosti bylo odstranění bezpracných zisků, nacionalisace výrobních prostředků, theorie nadhodnoty, třídního boje a internacionalismus proletariátu. V poslední době se jeho nejdůležitějším programem stává politika plné zaměstnanosti. Mnohdy jsme svědky snahy

vidět v ní zázračný všelék na všechny bolesti doby. Vychází se z ní jako z nejvyšší hodnoty pro posuzování celé světové situace, na př. při snaze o sjednocení Evropy. V této funkci je podobným mythem jako dialektický materialismus.

Co je vlastním cílem a náplní politiky plné zaměstnanosti? Pro daný účel snad postačí Beveridgova definice: »Plná zaměstnanost znamená takový stav pracovního trhu, při kterém poptávka po pracovních silách převyšuje lehce jejich nabídku (Full Employment in Free Society). Co znamená plná zaměstnanost ve sféře psychologie jednotlivců a sociální v nejšířším slova smyslu? Především vyšší národní důchod nebo při nejmenším jeho ekonomičtější a spravedlivější rozdělení. Větší výrobu, spotřebu a tím i vyšší životní úroveň. Posléze znamená absenci oné demoralisující, zoufalé a rozvratné sociální nemoci, kterou je nezaměstnanost jak pro jednotlivce, tak pro celou společnost.

Zvyšuje-li každý druh plné zaměstnanosti národní důchod, spotřebu a životní úroveň, je jiná otázka. Efektivní důkaz nám jistě chybí, jako nám chybí spolehlivé statistiky SSSR a jeho satelitů. O kladné odpovědi je však možno při nejmenším pochybovat.

Je patrné první omezení pojmu »plná zaměstnanost«, chápaného jako universálně platný ideál. Není-li totiž plná zaměstnanost prostředkem ke splnění tří výše uvedených cílů, je-li prostředkem k pouhému zvýšení výroby zbraní či k upevnění moci jedné strany, jednoho národa či jedné třídy, nevím, proč by měla být programem demokratického člověka. Vyšli jsme z tohoto poznatku již na počátku tvrdíce, že Hitlerův, Stalinův i anglický režim jsou systémy plné zaměstnanosti. »Je plná zaměstnanost a plná zaměstnanost«.

Předpokládáme však, že program plné zaměstnanosti je skutečně prostředkem k dosažení vyšší životní úrovně, spravedlivějšího rozdělení bohatství, psychologického o-zdravění jedince. Cíle, které program plné zaměstnanosti beze sporu má v teorii i v praxi západních ekonomů a reformátorů. V čem pak v hlavních rysech spočívá ná-

vod k uskutečnění stavu plné zaměstnanosti?*)

Všechny metody k dosažení plné zaměstnanosti a vyvozené z moderní analýsy překonaly tradiční názor o blahodárném účinku automatismu hospodářského vývoje. Předepsané akce jsou v plné kontradikci s vírou v osvícení osobního zájmu, jediného data liberalistické teorie. Tento rozchod není ovšem zcela nový. Deset let před uveřejněním Všeobecné teorie, základního kamene moderní analýsy, píše J. M. Keynes:

»Svět není řízen zeshora tak, aby se soukromý zájem a sociální zájem shodovaly... Nevyplývá ještě z ekonomických principů, že osvícený soukromý zájem působí vždy v zájmu sociálním. A není pravdou, že soukromý zájem je vždy osvícený častěji naopak nezávisle na sobě jednající jedinci jsou příliš nevědomí, aby dosáhli i svých vlastních cílů« (Essays in Persuasion).

U kořene moderní ekonomiky je pojem »intervence« - intervence do automatismu hospodářských sil. Theoretický podklad liberalismu 19. století je iracionální: »dobré síly přírody«, automatismus, osvícené individuum jsou pojmy v podstatě romantické, i když se v zápětí staly podkladem teorií, které se ve svých důsledcích a na povrchu vyvíjely radikálně. Marx a socialisté 19. století jsou na jedné straně »vědečtí«, na druhé pak jejich životní prameny tkví v romantických pojmech, jež stály u kolébky liberalismu. Automatismus dějin, zájem třídy etc. právě jako přímo náboženský apel na budoucí spravedlnost a ráj odpovídající svrchovanosti podnikatele a automatismu laissez-faire liberalistů. Počátek 20. století však znamená u marxistů i u liberalistů rozchod s iracionálními a romantickými principy jejich počátků (vyjímaje ovšem teorii). Tento rozchod se projevuje u liberalismu vznikem novodobého kapitalismu, přechodem od svobodné konkurence k systému monopolů či oligopolů. I když svobodná konkurence v absolutním slova smyslu nikdy neexistovala, její definitivní pád spadá

*) *zdůrazňuji, že v tomto článku nejde o analýsu problému plné zaměstnanosti, ale o jeho začlenění v sociální souvislost.*

až do údobí posledních padesáti let. Celý problém je příliš složitý, než aby mohl být objasněn v krátkém článku. V této chvíli jde jen o revisi jednoho z nejrozšířenějších dogmatů, že totiž kapitalismus je špatný proto (i v očích liberalistů), že potlačuje svobodnou soutěž. Sociální i hospodářská výkonnost svobodné soutěže je mythus. Vznik monopolů a kartelů je naopak první intervence radikálního prvku do hospodářského vývoje. Zázračný vzrůst výroby a spotřeby během posledních padesáti let, nové objevy a technologická zdokonalování nebyly umožněny dvaceti zámečnickými dílnami v jedné ulici, ale obrovskými koncerny, Fordem, Bařou, výzkumnými laboratořemi IG Farben, plánovanou a masovou výrobou Nuffieldových koncernů. Právě tak marxismus. Vzrůst produkce SSSR a vůbec jeho přežití nebyly zaručeny závodními radami a sociální rovností, ale Gosplánem.

Zde je konečně na místě mluvit o určitém historickém determinismu. Ne o determinismu iracionálních sil dějin či přírody, ale o »determinismu rozumu«. Svobodná konkurence a vše řídící zájem jedince, jakožto iracionální koncepty, musely ustoupit racionální koncepci výroby, právě jako zájem třídy ustoupil pětiletce.

Stalin možná zradil Lenina a Marxe, ale za cenu přežití. Neboť se nemohl udržet na základě »věrnosti socialistickým ideálům«, ale jen na základě intervence. Právě tak musel Roosevelt porazit Hoovera a Marshallův plán musel nahradit princip ziskového motivu. V každém případě šlo o intervenci jež sama o sobě není dobrá ani špatná, jež je však v tomto století v každém odvětví socialistického života podmínkou sine qua non přežití každého sociálního celku. Plná zaměstnanost nemůže být sama o sobě programem. Účinný program plné zaměstnanosti nese v sobě více či méně vypracovaný plán. Plán na intervenci státu, na jeho působení na zakládání nových průmyslů, na

redistribuci důchodu, na zvýšení spotřeby cenovými kontrolami nebo subvencemi. Jsou-li tyto zásahy nepřímé nebo omezené, jejich omezenost je také věcí plánu, věcí racionálního rozhodnutí, zda dotyčný hospodářský faktor může být přenechán alespoň dočasně iniciativě jedince. Všeobecné přijetí keynesovské analýzy je vítězstvím racionálního prvku. A »racionální« předpokládá »intervenční«. Jen iracionální člověk se spoléhá na »síly dějin« a může proto být »neintervenující«. Proč však vítězí racionální prvek až ve 20. století - proč vítězí »nalevo i napravo«? Docela jednoduše proto, že sociální problematika tohoto století je už tak složitá, že se nedá řešit spoléháním na automatické síly. Posledním příkladem tohoto spoléhání je hospodářská krize let třicátých.

Automatické síly ovšem nikdy sociální problémy neřešily, společenské vztahy a intervence nebyly však nikdy tak složité, aby nemohly být řešeny autonomně, v malých hospodářských jednotkách, bez katastrofálních následků pro jednotky ostatní.

Politika plné zaměstnanosti, hospodářského plánu (třeba i ve formě Marshallova plánu) je pravděpodobně nezbytná pro hladký chod tohoto světa. Sama o sobě však zcela nic neurčuje. Tak jako atomová energie může sloužit destrukci nebo obraně před destrukcí, tak jako socialismus může znamenat koncentrační tábory nebo rodinné domky. Její oprávněnost nebo neoprávněnost - její zdůvodnění - je z oblasti meta-hospodářské, z oblasti principů ethických, z oblasti dilematu: lidská důstojnost a nedůstojnost.

Nedělí nás Západ a Východ a nedělí nás různý názor na hospodářskou politiku. Krátce: různost v empirických poznacích nás dělí právě tak málo jako zeměpisná příslušnost. Co tento svět staví na dva protichůdné poly, je postoj k vyšším kritériím. Vycházet z nich neznamená proto stavět

★

»Spojené štáty by maly pripustiť nutnosť svetovej propagandy ako politickej zbrane, nutnej v modernom svete.«

James Burnham

**

dům od střechy či být beznadějným idealistou, ale věřit nebo nevěřit v hodnotu a důstojnost člověka, ve slučitelnost lidského jedince s koncentračním táborem a násilím hmoty. Ve znamení této hodnoty teprve budeme soudit, přijímat a zavrňovat hospo-

dářské plánování, politiku plné zaměstnanosti, spor socialistů a kapitalistů a všechny t. zv. praktické potřeby tohoto světa.

Ladislav Čerych

PROROCI ZTRACENÉHO ČASU

PÍSEMNICTVÍ odsunutých Němců se důkladně liší od běžné novinářské a knižní produkce spolkové republiky: je slovesným projevem izolované a uzavřené skupiny, zaměřené na přesně vymezené zájmy. V indiferentním a nepřátelském okolí vyvinuli odsunutí nové vědomí jednotící minulosti a společného osudu, vedoucí k vědomé disimilaci a k plánovanému formování sudetských ostrovů v troskách bývalé říše. Společný jazyk, od dob romantiky vyhlášený věčným pojítkem, se ukázal hodnotou ilusorní; váha rozdílných dějin přece jen zvítězila nad pomyslnou jednotou »krve a národa« — s hlediska sociologického odsunutí tvoří emigrantskou skupinu v cizím prostředí; platí pro ně tytéž zákony asimilace a disimilace, jako pro kteroukoliv jinou emigraci v jinonárodním prostředí. Skutečnost je prostá: pro českého Němce je Německo cizí zemí: atmosférou, obyvatelstvem, hospodářstvím, nářečím.

Z těchto předpokladů vyplývá základní rys sudetoněmecké publicistiky: je o hlasem skutečného ghetta, neprodyšně uzavřeného vůči vlivům zvenčí a plodnému poznání relativnosti úzce skupinových problémů. Souběžným jevem je nehybná fixace pohledu na okamžik vytvoření ghetta, dobu odsunu. Typickým symptomem tohoto »zastaveného vývoje«, používáme-li terminologie Toynbeeho, jsou na př. palcové titulky v časopisu »Lichtblick«, pišícími nedávno o »znásilňování žen pod moravsko-ostravskou šibenicí v roce 1945«.

Zastavený vývoj je prohlouben a komplikován dědictvím, jež si odsunutí při-

vezli ze staré vlasti. Jak známo, sudetští Němci tvořili ekologicky poměrně izolované skupiny, mimo dosah západoevropského vývoje. Chybělo velké průmyslové a duchovní středisko, účastníci se přímo evropského proudění, chyběly přímé komunikace, obyvatelstvo sídlilo v polovenkovských maloměstech a zřeklo se spojení s Prahou, jedinou vstupní branou nových myšlenek. Osud českých Němců připomíná osud obyvatelstva mnohých švýcarských údolí, zcela odříznutých od obecného vývoje: mluví tam dosud alemanským jazykem 12. a 13. století, dialektem vlastně středohornoněmeckým z doby Waltra von der Vogelweide. Tam i zde se čas zastavil: jediný pohled do literární tvorby českých Němců prozrazuje, že i oni od určité doby nepokročili dále. Kulturní vývoj šel prostě mimo; sudetští trpí od konce minulého století zpomalením kulturního vývoje, který si přivezli s sebou do nových sídlišť a nyní ještě navíc konservují ztrnulým pohledem na dobu před odsunem. Tato retardace, datující již z doby fin de siècle a fixace pohledu vedou nakonec k anachronickému hledání temps perdu: čeští Němci vlastně žijí politicky a duchovně v době vlastních prarodičů.

Třetí charakteristický rys sdílí tisk českých Němců s převážnou částí německého tisku vůbec: setrvávání ve slovním a syntaktickém materiálu nacistické doby. Právě v Německu se státní ideologie ihned zrcadlila ve slovním bohatství; již Karel Veliký si vzal do hlavy, že nahradí zlatinisovaná jména měsíců starou germánskou terminologií. Elita Něm-

ců se hned po roce 1945 pokoušela o důkladné vymýcení hitlerovského jazykového dědictví v časopise »Wandung«; ale soupis slovních nestvůr, všech těch Blockleiterů, Einsatzů atd., se zřejmě nasetkal s úspěchem. Průměrný Němec se dnes už nedovede vyjádřit, aniž použije goebbelsovského názvosloví. V tomto směru zaujímá sudetský tisk vedoucí místo; zarputile píše o »Böhmischer Raum«, snaží se o »kulturelle Betreuung der deutsche Volksgruppe« a z vesela pokračuje »in der Pflege der urtümlichen Erbgutes« a v »geschlossenem Einsatz der marschierenden Sudetendeutschen«. To je ryzí jazyk doby hitlerovské: kdo takto hovoří, nepodrobil se ještě duševní denacifikaci. Lze vůbec myslet nacistickým mozkiem na demokratickou Evropu?

★

Periodický tisk českých Němců ve spolkové republice vznikl z pomocných adresářů, sestavených místní honorací bývalé vesnické nebo městské jednotky a rozeslaných bývalým spoluobčanům do nových bydlíšť. K adresám záhy přistupovaly vzpomínky na nejbližší okruh domova; farář se rozepsal o starém kostelíčku, učitel o folkloru; téměř automatickou reakcí se z rozmnoženého katalogu adres vyvíjel t. zv. »List o domovu« (Heimatbrief) primitivní náhražka bývalého místního tisku a zárodečná buňka budoucí publicistiky, výhradně soustředěná na zlaté časy v první republice.

Dalším vývojovým stupněm byla regenerace bývalého místního a regionálního tisku; zákon ghetta si ovšem žádal, aby byl organisován nikoliv dle sídlišť nových, nýbrž dle zeměpisné struktury před odsunem. Před měnovou reformou si »noví« občané vydávali velké množství lokálních novin; po reformě zůstal z regionálního tisku jen ten, který mohl počítat s početnější čtenářskou obcí. Zůstaly na př. »Liberecké noviny« (Reichenberger Zeitung), a »Pražské zprávy« (Prager Nachrichten), vydávané již Jiřím Schroubkem v bavorském Gräfelingu, důležitém centru pražských vysídlenců.

Jiné řešení si našel list »Sudety, náš domov« (Sudetenland, Heimatland, Düsseldorf), skládající se z pestré mosaiky různých lokálních částí, shrnutých v jediný Heimatbrief.

Žádný z těchto listů nebyl finančně soběstačný; po měnové reformě se těžiště publicistiky přeneslo z regionálního hlediska na orgány velkých svazů vysídlenců a vysídlenecké sekce politických stran. Nelze ovšem mluvit o vyhraněné politické diferenciaci: působí tu vrozená německá apolitičnost, neblahé dědictví uniformovaného tisku a výlučná koncentrace všech hlasů na hesla: návrat, restituce, retribuce.

Týdeník »Sudetský Němec« (Der Sudetendeutsche, Detmold) byl po poradách v Detmoldu a ve Würzburgu prohlášen úředním orgánem Zemského mužstva sudetských Němců. Tento list, obsahem výlučně orientovaný na současné poměry v ČSR, si chce zajistit tiskový monopol; redakce rozpoutala živou obchodní kampaň proti konkurenci a použila demagogických prostředků, aby si zajistila odbyt. Tak po uzavření t. zv. wiesbadenské dohody mezi Prchalou a Dr. Lodgmanem poslala rozhlasový vůz se zvláštním vydáním o úmluvě do malých zapadlých obcí, kde vysídlenci žijí téměř bez kontaktu s ostatním světem, a vsugerovala neinformovaným čtenářům, že wiesbadenská dohoda je předzvěstí návratu do původní vlasti. Pro »Sudetského Němce« to byl dobrý obchod; lze si představit, jak se chudáci prali o zvláštní vydání. Na téže žurnalistické úrovni, pouze s širší východní tematikou jsou »Východoněmecké noviny« (Ostdeutsche Zeitung, Hamburg), nedávno sloučené s radikálním »Hlasem vysídlených« (Stimme der Vertriebenen, Aachen). I tento list se specializuje na články o nevině válečných zločinců a týdně dokazuje, že problém Sudet se rovná otázce obsazených východních oblastí. Východoněmecké noviny se nedávno vyznamenaly tím, že otiskly obrázek Karlova Týnu s nadpisem »Deutsche Kaiserburg Karlstein im Sudetenland«.

Nejvážnějším konkurentem těchto listů je »L Jový posel (Volksbote, Mnichov), orgán t. zv. Pracovního společenství pro obhajobu sudetských zájmů, které je — aspoň theoreticky — politickým sektorem Zemského mužstva. Volksbote je list vysloveně katolický; je redigován bývalým sociálním demokratem doktorem Franzlem, který tu propaguje obnovení c. k. monarchie a federaci »dunajského prostoru«. S tímto týdeníkem organisačně souvisí měsíčník katolického duchovenstva »Křesťan poutník« (Christ unterwegs, München), sloužící účelům pastorisačním. Každé číslo obsahuje skvělou bibliografii nejnovějších prací o sudetském a českém problému. Sudetští tu mají před námi zřejmý náskok. Politickou odnoží Volksbote je též »Nový Západ« (Neues Abendland, Augsburg), měsíčník pro regeneraci katolické monarchie pod pláštíkem »evropského« řešení sudetských otázek. Sociální demokraté vlastní čtrnáctidenník »Most« (Die Brücke, Mnichov), žalostné žurnalistické úrovně a marně se snaží o minimální kritiku šovinistických štvanic. Svědčí o jeho snaze, že po wiesbadenské úmluvě dokonce pochyboval o tom, zda generál Prchala je vskutku oprávněn, uzavírat smlouvy jménem českého národa. Ilustrovaný týdeník »Celé Německo« (Das ganze Deutschland, Düsseldorf), prozrazoval pouhým titulem, že mu jde o starou koncepci německé veleříše.

Jediným literárním a vědeckým měsíčníkem jsou »Sudetské listy« (Sudeten-deutsche Blätter, Heidelberg), kde publikují profesori a docenti bývalých německých fakult v Praze a Brně. Starci tu omílají až k omrzení prastaré argumenty o Bretholzově theorii, o katastrofě husitství, o německém vlivu v českém umění atd. Je to romantická pavěda zestárlých burschenschaftlerů: ani se nesnaží o poznání nových method a pramenů. V literární části se setkáme s konjunkturiky Henleinovy éry, Watzlíkem, Hohlbaumem, Pleyerem. Stále píší, jako kdyby je platila Říšská kulturní komora.

Neperiodické publikace podrobně vysvětlují a podporují argumenty jednotlivých skupin a jejich předáků. Vynořují se postavy a postavičky, o nichž jsme se domnívali, že konečně zmizely v propadlišti politického jeviště. Na př. Walter Brand, bývalý poslanec Henleinovy strany, se ve své práci »Sudetská tragedie« (Die sudetendeutsche Tragödie, Zitzmann-verlag, Lauf - 1949), chápe zcela vážně nesnadného úkolu, očistit štít své strany od nacistického »nánosů«; dokazuje velmi důmyslně, že cesta k nacismu byla výsledkem »pozdějšího vývoje« a prací boha z berlínského aparátu, K. H. Franka. Brand rozlišuje mezi »levým« křídlem SHF, orientovaným pomocí sudetské šlechty do Londýna a usilujícím o autonomistické řešení, a křídlem »pravým«, podrobeným hlavně radikální mládeži na pražských a brněnských fakultách pod berlínským praporem. Henlein, bezpáteřný slaboch, založil prý původně stranu autonomistickou, která se však pod tíhou jeho vlastních argumentů, využívajících vzestupu říše k vnitropolitické agitaci v ČSR a intervenci z Berlína změnila v nástroj Prušáků; ašský učitel tělocviku změnil své stanovisko — tvrdí Brand, »nesporně teprve v posledních měsících před obsazením Sudet.« (str. 39) Něco z tohoto dojemného líčení se bezpochyby zakládá na pravdě, jenže Brand používá nepatrného procenta své pravdy k podpoře jasných nepravd. Hlavní účel jeho práce — a jiní ho v tom následují — je nepřímý důkaz, že čeští Němci nemají viny na anexi Sudet a na mnichovské dohodě: byli prý jen Němci, nikoli nacisty: »Radost a bezejmenný jásot vznikl nad osvobozením z jha cizonárodního panství« nikoliv nad útočností nacismu, o němž měli sudetští Němci »jen ryze emocionální znalosti« (str. 60). Zde diskuse přestává: toto tvrzení je lží, nebezpečnou jen tím, že se táhne jako hnědý leitmotiv celou sudetskou publicistikou a že se jednoho dne objeví v atmosféře mezinárodních diskusí.

Valná část brožur a letáků přináší těsnopisné záznamy schůzí a konferencí su-

detských obmanů a oberobmanů. Nejdůležitější z nich je »Zpráva o heppenheimské konferenci« (Bericht von der sudetendeutschen Tagung in Heppenheim am 11. 12. Juni 1948, von Heinrich Petsch, Wieche, Sinsheim, 1948), záznam o zakládacím schůzi Zemského mužstva, kladoucí si hlasitý nárok na totální vedení vysídlenců v Německu. Na této konferenci byl Dr. Lodgman von Auen, ostřílený stratég šovinistické obstrukce, zvolen předsedou a přednesl obšírný referát o cílech organizace. (Die völkerrechtlichen Grundlagen des Sudetenproblems und die politische Entwicklung seit 1945, Wieche, Sinsheim, 1948). Dovídáme se, v dikci přímo gauleiterské, že si Zemské mužstvo klade požadavky »evropské«: t. j. obnovení mnichovské dohody a separaci pohraničních krajů od českého území. »Dnes« pravil pan Lodgman za bouřlivého souhlasu delegátů »jsou mnohé části Německa pod českou a polskou správou« (str. 3) dokazuje hned v úvodu, že mu jde o identifikaci problému východních oblastí Německa a českého pohraničí. Mnichovská dohoda prý nebyla uzavřena proto, aby Hitler získal nová území, nýbrž proto že mírumilovný vůdce rozdělil bojující strany a nastolil v Evropě věčný mír. Prohlášení velmocí o neplatnosti dohody, porušené samým Hitlerem, pan obman prohlašuje za »nesprávnou, ze soukromého práva odvozenou domněnku« (str. 6), aniž posluchačům vysvětlil neúčast americké politiky na mnichovském appeasementu. »Češi vyhnali německé státní příslušníky, « končí Lodgman, »z části německého říšského území, jehož se zmocnili pomocí spojeneckých vojsk.« (str. 7) Obnovení československého státu v r 1945 bylo prostě »rozšířením českého imperialismu k bývalým státním hranicím.« (str. 8)

Obnovená politická naivita, s příchutí méně zločinnou, ale s týmž snovým poměrem k politické realitě, je zjevná i z ostatních referátů památné schůze. Jakýs pan Waldemar Dorda uvažuje v Heppenheimu velkoryse o zřízení věcí příštích, mysle — jak by mohl jinak — jen

na otázky teritoriální. Ve své obrazotvornosti si staví model sudetského státu, domnívaje se, že tato teritoriální slátanina je řešením tam, kde návrat k Německu je »v cizině nepopulární« a anšlus k Sasku nevhodný »z důvodů kmenových« (str. 7, Der Anspruch der Sudetenländer auf endliche Erfüllung des Selbstbestimmungsrechtes, Wieche, Sinsheim, 1948). Dordovy úvahy jsou přímo příkladné pro nepolitickou politiku těchto amatérů skloněných nad mapami Evropy, bez špetky historického a sociologického vzdělání. Máme téměř dojem pivního pohovoru v žatecké hospodě.

Touha po vlastní »Evropě« čpí také z konferencí katolických; zprávy o nich se ovšem vyznačují dávkou zdravé sebekritiky a tím, že vysvětlují příklon sudetských Němců k Hitlerovi ztrátou živé víry. Ovšem: poslední cíle datují z doby před francouzskou revolucí, kterou obviňují ze zničení habsburské říše. Křesťanské imperium sacrum je jim poslední moudrostí: trůn a oltář, universální sterilita, pyramida feudálního řádu, postavená nad evropským dělnictvem: prostě c. k. Evropy v rámci mírného pokroku zpátky. Vedoucí ideolog habsburské skupiny, Dr. Franzel, na ingolstadtské konferenci přímo zpíval o slávě dob nenávratných: »Člověk musel cítit něco z dechu tohoto světa, 1918 zničeného, slyšet náhlý šum Haydnovy hymny a rozkaz k modlitbě, aby pochopil hutnou sílu této myšlenky.« (str. 26, Sudetendeutsche am Werk, Kirchliche Hilfsstelle, München, 1949). Jiný katolický autor, Emil Stecker, volá ve svém letáčku, skromně nazvaném »Emil Stecker an Papst Pius XII (Kulmbach - 1948) trest nebe na hlavy buřičských Čechů, kteří se tak hanebně zachovali vůči svým německým dobrodincům. Vždyť »též v letech protektorátu zachovali Češi vlastní národní život. Celý národ přispěl k mírové produkci a prožil periodu nevídaného hospodářského vzestupu.« (str. 4) Blahoslovení chudí duchem!

Sociálně-demokratické brožury rozebírají tematiku zcela odlišného rázu: mí-

ří do nedávné minulosti a pozorně se soustředují na výklad o pozvolném vývoji odsunové koncepce. Argumentace je někdy velmi konkrétní a podrobná a nelibuje si v obvyklých žvástech. Jaksch podrobně zná atmosféru bývalé Státní rady a vidí z vlastního hlediska do dějin druhého zahraničního odboje, obestřeného stále ještě mlhou vpravdě londýnskou. Pisatelé volí, velmi obezřetně, argumenty z projevů demokratických státníků, na př. údaje o číselném poměru sudetských demokratů a henleinovců z Ripkovy knihy »Munich — before and after«. Brožura »Der Kampf um die Austreibung« (Volks-wille, Stuttgart, 1948), souhrn proslovů Jakschových a de Witteových, vykresluje dějiny národních problémů v historických zemích od doby brněnského sjezdu sociální demokracie (1899) do odsunu; ostře útočí zejména proti čs. sociálním demokratům, které přímo obviňuje ze zrady humanitních ideálů. Zní velmi působivě, cituje-li Jaksch londýnskou Novou svobodu ze dne 7. dubna 1943, kde sociálně-demokratičtí předáci prohlašují, že se nezúčastní mezinárodního protestu proti zavraždění židovských vůdců Bundu, Ehrlicha a Altera, s odůvodněním, že Sovětský svaz »volí své tresty svědomitě«. Také obširná petice Jakschovy skupiny »Wir heischen Gehör« (Das Volk, München 1949), předložená Spojeným národům 1. března 1947, není sestavena bez politické obratnosti: uvádí většinou hlasy západní (Sheila Duff Cooper) a vyzdvihuje žalostný osud sudetských sociálních demokratů. Jiný vedoucí člen Jakschovy skupiny, Reitzer, podává ve své souhrnné zprávě »Vom Ostwind verweht« (München 1948) obraz o osudu odsunutých v Německu, neúprosné vyličení nového pronásledování, nové diskriminace ze strany »soukmenovců« »Ich flog nach Prag« od Almara Reitznera (Hessen Verlag, 1948) je žurnalisticky uboze sestavená hrstka dojmů z květnové a pokvětnové Prahy na způsob dobrodružného rodokapsu: titulní list s krvavou Vltavou a s rudými plameny šlehajícími z Hradčan, mluví zřetelně o obsahu. Četba těch-

to sociálně-demokratických prací ukazuje dvojí tragedii: osobní tragedii bývalých aktivistů a věčnou tragedii sudetského demokratického socialismu, obětující zbytek socialistických postulátů zvýšenému nacionalistickému pathosu. Neuvědomuje si Jaksch, že se šovinismem nikdy nevyrovná starým odborníkům ala Dr. Lodgman? Troskotání Jakschovy koncepce je jasné z jeho hesla restituce za každou cenu: »Žádáme nekompromisně restituci lidských práv a bývalých poměrů v českých zemích dle stavu z roku 1938: i kdyby s tím měla být spojena restituce soukromého majetku.« (str. 16) Připomíná poněkud Leporella z Molièrova Kamenného hosta, bušícího pěstmi do hrobu, který se uzavřel nad Donem Juanem, a křičícího: »Můj plat! Můj plat!« Jediná práce skutečně významná je malý sešit, jehož autorem je bývalý docent sociologie na německé fakultě v Praze, Dr. Evžen Lemberg rodák plzeňský. Za ryze německým titulem »Die Ausweisung als Schicksal und Aufgabe« (Das Verlag, Gräfelfing, 1949) nicméně se skrývá cenný náběh k vědecké sociologii celého komplexu odsunových otázek. Lemberg vidí pramen všech konfliktů ve střetnutí starého teritoriálního uspořádání s novou strukturou národních států; jasně se mu rýsuje budoucí řešení odbouráváním úzkých národních suverenit. Přímo zásadního významu je jeho axiomatická věta o »jasných charakteristikách nového národnostního a třídního konfliktu (str. 30) mezi vysídlenci a německými starousedlíky. Bez sentimentálních příkras, tak oblíbených v německé vědě, dokazuje velmi přesvědčivě, že odsunutí tvoří nový německý proletariát, zesilující sociální resentment dobrovolnou dissimilací kulturní, náboženskou a dialektickou. Heslo o »ocelové« jednotě německého národa selhalo: bylo ilusí demagogů, realita je zničila jediným nárazem. I pokus o vnitřní anšlus, pokud jde o střední generaci, selhal; pro budoucí generace, setrvají-li v německém prostředí, nastane nesnadná doba míšení. Lemberg varuje velmi věcně před nebezpeč-

nými hesly restituce a nacionalismu: restituce se ještě nikdy nesetkala s uspokojivým úspěchem, nacionalismus je »myšlenkou vedoucí do záhuby, nedovede-li vtěsnat vlastní národ do světového konceptu«. Doufejme, že Lemberg, strážlivý hlas z moře emocionálních předsudků, nezůstane v tragické izolaci vědce. Někdy se zdá, že tento autor — jediný v okolí, zamořeném obrnou maloměšťáckých anachronismů — myslí na koncepci universální demokracie.

Pisemnictví německého resentimentu v Čechách, t. zv. sudetská literatura, zastavila svůj vývoj koncem minulého století. Neučinila ani jediný krok vpřed, za rustikální realismus národovectví a hroudy, vzniknuvší v osmdesátých letech reakcí proti literárnímu diktátu velkoměst, zasažených francouzskými a skandinávskými vlivy. Ustrnula v bezvýchodné posici omezeně šovinistické, spotřebovala všechnu tvořivou sílu v národnostních bojůvkách a vědomě zůstala bez spojení s kulturním střediskem evropského významu. Nastalo nebezpečné zpoždění, tendenční schema »Heimatkunstu«, umělecká sterilita. Je přirozené, že nacismus, volající po literatuře zemitého realismu, našel v těchto krajích půdu již dávno připravenou. Umělecká reakce tu byla dávno heslem, nebylo třeba spalování knih, likvidace autorů, emigrace tvořivé minority: Pleyer, Watzlik, Hohlbaum, Lindenbaum, Kolbenheyer s neskrývanou radostí přijali sladké jho nacistických kulturních komor. I v dnešní diaspoře se prostě pokračuje ve vytčené linii: i takový Julius Keil-Tatra, opěvovaný mladý autor knihy »Schicksale im Gewitter«, líčící osudy pražského německého sochaře Parlera (!) v době odsunu, bez rozmyšlení pokračuje na cestě šovinistického kýče.

Nejpopulárnějším autorem našich bývalých spoluobčanů je farář Reichenberg, bývalý předseda lidového svazu německých katolíků v ČSR. Důkladně využívá výhod, jež mu skýtá americký pas, ke štvaní přímo rabelaisovskému. Nezdá se,

že by se v americkém exilu přiučil demokracii. Sbírky jeho úvah o německých problémech, nazvané »Ostdeutsche Passion« a »Fahrt durch besiegttes Land« (Westland Verlag, Düsseldorf, 1948, a Pyramide Verlag, Karlsruhe, 1950), jsou nehoráznou snůžkou demagogie, hrubé nevzdělanosti a sprostých nadávek. Netřeba se rozhovířit o jeho politických koncepcích: papouškuje řeči o habsburské Evropě. Reichenberger vděčí za svůj úspěch v Německu — při posledním zájezdu ho vítali ministři, poslanci a fábovy mariánských spolků — patologické nenávisti vůči Čechům a Dr. Eduardu Benešovi. Spílá mu s uměleckou odborností, již nebyl schopen ani Hitler ve svých projevech ve Sportpalastu. »Beneš«, píše tento znamenitý kněz, »tento parvenu, jenž se chtěl zmocnit císařského trůnu« (str. 46), »rozpoutal světovou válku a rozbil Rakousko« (str. 47), hyl to prý »šovinista, rasista, panslavista, nedemokrat.« (str. 91) Ryze evropskou mentalitu a katolickou universálnost prozrazuje bezmezným spíláním českému národu: »Češi jsou zlodějové, loupežníci, vrazi, prznitelé žen, pakáž bez rozdílu, zda čeledín, dělník, úředník, lékař, advokát. Nevyjímám ani kněze, ani řádové sestry.« (str. 48) Evropská maska nezahluje pravou tvář tohoto podivného katolíka: je to ubohý pivní politik éry Luegrovy.

Příkladem »nové« beletrie českých Němců je román Erwina Otta, krnovského učitele, zemřelého rok po odsunu v německém Schweinfurtě. Tisk se zřejmě snaží povýšit práci, nazvanou »V okovech« (Die Gefesselten, Burgberg Verlag), na klasiku doby odsunové. Malá ukázka stačí: v jednom z odsunových lágrů nutí český partyzán mladého Němce, aby zbil vlastního otce. »A syn znovu bije otce,« píše Ott, »potom odhodí klacek partyzánovi pod nohy. Stojí jako před tím otec, se zdviženými pažemi. Divoká záře šlehá jeho obličejem. Hrdlo vyráží dech neartikulovanými tony z chrochtajících prsou. A tu je výkřikem, dunícím jako pozouny, a hned zase jásosem

nejradostnějších trumpet: »Vítězství! Vítězství! Německo zvítězilo!«
Kniha vyšla léta Páně 1949, na výbor-

ném křídovém papíře, za Dm 6,60.
Dobrou noc, Evropo!

Pitt

REVOLUČNÍ POJETÍ CHARTY

VSECHNY kritické nedostatky a nebezpečné mezery Charty spojených národů, o kterých jsme psali v článku Charta SN a mezinárodní bezpečnost (Skutečnost 7-8), dospěly po pětileté existenci do stadia nemoci, kdy už lékařům nezbývá než přikročit k operaci.

Touto operací je resoluce, přijatá Valným shromážděním, která formou změny jednacího řádu mění samotná ustanovení Charty, nebo přesněji řečeno, doplňuje velmi realisticky mezery právního řádu a zaručuje v každém případě agrese kolektivní obranou akci, třeba proti vůli jedné z velmocí. Ruší monopolní postavení Rady bezpečnosti a dává rozsáhlou pravomoc Valnému shromáždění.

Tato mírová revoluce ve Spojených národech byla už dlouho očekávána, a především Američané se důrazně přimlouvali na její uskutečnění. Velmi jasně to řekl státní tajemník Acheson ve svém projevu 20. září: »Spojené národy musí přikročit energicky k vytvoření přiměřeného systému kolektivní bezpečnosti. Je-li Rada bezpečnosti neschopná jednat pro obstrukci jednoho státního člena, nenechává Charta přece Spojené národy bezmocné. **Povinnost všech členů jednat, aby byl udržen nebo obnoven mír, nezmizí pro jedno hlasování.**«

Celá změna v OSN je přímým důsledkem obratu americké politiky od izolacionismu k systematické politice universalistické, světové. Doba amerického izolacionismu patří minulosti stejně jako doba dostavníků: obojí ztratilo už svůj smysl. Američané pochopili včas, že Spojené národy nesmějí zkomírat na právo veta, a vnesli do OSN své revoluční pojetí demokracie.

Události v OSN, kterých jsme právě svědky, jsou součástí americké ofensivní diplomacie. State departement vydal před

měsícem pro informaci amerických občanů exposé o zahraniční politice Spojených států. Exposé zdůrazňuje úsilí Američanů zvýšit mezinárodní bezpečnost kolektivním systémem Spojených národů, rozebírá činnost Sovětů v OSN, která se snažila vždy jen o znemožnění opravdových a účinných opatření. Prohlášení ukazuje, že americká politika nesměřuje nikterak k udržení statu quo za každou cenu. Práví doslova: »Američané jsou částí menšiny světa, která ztělesňuje liberální revoluci, svobodu a pokrok. Zahraniční politika Spojených států je výrazem těchto revolučních a demokratických ideí, které ovládají náš svět. Přejeme si, aby všichni lidé pochopili tyto myšlenky a byli schopni, až přijde čas, vládnout sami sobě, myslit samostatně, pracovat pro sebe a užívat sami ovoce své práce. Tragický případ Koreje ukazuje jasně zrakům všech národů, že opravdová bezpečnost může být nalezena jen v energické obraně členů společenství, členů čestných a dbalých zákonů.«

Sověty se domnívaly, že se jim podaří znemožnit systém mezinárodní bezpečnosti právem veta, které se vztahuje i na revisi Charty, a soustavnou obstrukcí. Američané však získali většinu světa pro myšlenku reformy celého bezpečnostního systému, pro myšlenku demokratické intervence v nedělitelném světě.

Den před tím, než politická komise SN přijala onu revoluční resoluci, promluvil prezident Truman. (17. 10.) Jeho projev byl nejprímější obžalobou komunismu a zločinné politiky Sovětského svazu, jakou kdy pronesl představitel demokratického státu. (»Ostatně tento komunismus, dalek toho být revoluční silou, je vlastně nejreakčnější hnutí dnešního světa. Popírá svobodu člověka, protože v komunistickém systému stát je všemocný. Popírá také svobodu ná-

rodů, protože v komunistickém systému sovětské Rusko je na prvním místě.«)

President Truman odsoudil především pseudomírumilovnost Sovětů a jejich nepoctivost v poměru k OSN. »Jestliže Sovětský svaz chce mír, musí to prokázat, a to nikoli propagandou, plnou slibů současně skvělých a falešných, nýbrž tím, že se přizpůsobí principům Charty SN. — Jestliže Sovětský svaz chce mír, může to dokázat, a mohl to už dokázat od 25. června — tím, že se připojí ke SN, které vyzvaly Severokorejce, aby okamžitě složili zbraně. — Jestliže Sovětský svaz chce opravdu mír, může to dokázat tím, že zruší železnou oporu a dovolí svobodnou výměnu informací a ideí. — Jestliže Sovětský svaz chce opravdu mír, může to dokázat tím, že se připojí k systému, který vyloučí atomovou bombu a omezí zbrojení. Dokud nám však Sovětský svaz nedá opravdové důkazy o svých mírových úmyslech, jsme rozhodnutí zvýšit obrannou sílu svobodného světa.«

Rázným skončováním s politikou věčného posedávání a vyčkávání s taktikou dohadování, byl presidentův projev na Valném shromáždění 24. října. President Truman řekl velmi srozumitelně na adresu Sovětů: »K udržení míru se nemůžeme spolehnout jen na vyjednávání.« Položil proto SN úkol »být připraven k použití síly«. President odmítl sovětské propagační hovory o odzbrojení. Položil tři nezbytné podmínky, aby mohlo být provedeno opravdové odzbrojení. Musilo by být a) nikoli částečné, speciální (podle Rusů by stačilo jen zrušit atomové zbraně), nýbrž kompletní, týkající se všech zbraní; b) všeobecné, přijaté všemi národy; c) kontrolované: »Odzbrojení má být kontrolováno stále a účinně. K tomu je třeba svobodné výměny informací bez ohledu na státní hranice.«

Rozhodnutí valného shromáždění, které představuje vlastně neoficiální revisi Charty, mění celý dosavadní systém. Nejdůležitějšími body jsou tato ustanovení:

Valné shromáždění může být svoláno do

★

»Mier nieje nič iného než podprodukt politiky, ktorej sa v danej chvíli podarilo uhájiť svoje základné záujmy inými prostriedkami ako vojnou.«

čtyřicet hodin, kdyby Rada bezpečnosti nebyla schopna jednat proti agresí. Svolání takového pohotovostního Valného shromáždění není nikterak vázáno na právo většiny členů Rady bezpečnosti nebo na žádost většiny členských států. Jednací řád Valného shromáždění byl také v tomto smyslu změněn.

Současně bylo rozhodnuto vytvořit »komisi pro udržení míru«, která bude pozorovat, kdekoliv to bude nutné, každé mezinárodní napětí, schopné ohrozit mezinárodní mír.

Valné shromáždění vyzvalo členské státy, aby oznámily, jaké ozbrojené síly mohou dát k dispozici OSN. Každý stát bude pak udržovat tyto jednotky v pohotovosti, aby mohly být okamžitě zasazeny.

Deseti až čtrnáctičlenný výbor pro kolektivní opatření bude zkoumat metody kolektivní bezpečnosti a podávat zprávy.

Valné shromáždění schválilo deklaraci, která stanoví: »Nehledě ke kolektivním bezpečnostním opatřením, udržení míru závisí na dodržování principů a cílů, obsažených v Chartě SN, a především na respektování základních lidských práv a svobod.«

Páté výročí Spojených národů nemohlo být oslaveno lépe jak tímto důkladným omezením veta. Princip Charty, zaručit mír ve svobodě pro jednotlivce i národy, převážil nad formálními ustanoveními.

Autoři návrhu se mohli inspirovat přímo ustanovením Charty (čl. 24, bod 2): »Při vykonávání svých povinností jedná Rada bezpečnosti souhlasně s cíli a principy Spojených národů.«

Obstrukce Sovětského svazu, ochrana, kterou poskytoval a poskytuje svým satelitům v jejich agresivní politice, byla pravým opakem principů Charty. Jestliže dřívější právní ustanovení byla příliš příznivá pro tuto taktiku, musí dnes vládcové Kremlu dumat o novém receptu: Po staru to už vskutku nepůjde.

L. David (Ženeva)

James Burnham

NA OKRAJ JEDNÉ MARNÉ KNÍŽKY

196

Je totiž osudný klam myslit, že všechna naše historie není než ustavičný boj proti Němcům a proti vládě — tak malí jsme nebyli a nejsme.

T. G. Masaryk. Česká otázka

ÚSTAV dra Eduarda Beneše pro politické a sociální studium, založený letos v Londýně a vedený kuratoriem, jehož členy jsou Vojta Beneš, Jar. Smutný, profesor dr. F. Smetánka, profesor dr. Jaroslav Stránský a dr. Lev Sychrava, zahájil svou činnost 26. května přednáškou svého studijního ředitele Lva Sychravy na thema »Dr. Eduard Beneš v boji o československou samostatnost«. Třicetšest stránek této přednášky tvoří také publikaci, kterou Ústav vydal. Nelze říci, že jde o zahájení právě šťastné. Nebýt tří následujících veřejných diskusí, o jejichž obsahu se dovídáme ze Zpráv Ústavu a při nichž ostatní členové kuratoria kritisovali některé části Sychravovy přednášky, projevíly by se jako oprávněné obavy, aby Ústav místo studia Benešova díla, jak je má v programu a jak je nejvyšší žádoucí, nechtěl je jen nekriticky obhajovat.

Knížka je ze dvou třetin obhajobou vytvoření ČSR v roce 1918.

Nelze nic namítnout ani proti výkladu Benešovy filosofie dějin a proti poznámkám o jeho povaze, kterými brožura začíná. Nezabývá se vůbec Benešovou činností ve Společnosti národů a jeho zásadně správným postojem k nacismu, Dr. Lev Sychrava pronáší některé osobní názory a soudy o závaznosti Benešova pokusu o spolupráci s komunismem jako programové směrnice pro dnešek a budoucnost. Všechny vyplývají z určitého chápání světové problematiky, z chápání, s kterým je překvapující se setkat v čs. emigraci v roce 1950, a vyjimečně dobře konservují předúnorovou koncepci, jež velmi pomáhala komunistům odstranit demokracii.

»Jsme zase v údobí, kdy jako po Mnichově je třeba vyčkat vyjasnění« (podtrženo mnou) — to je jedna ze základních thesů Sychravovy studie. Pokouší se obhájit Benešův neútočný postoj ke komunistům a učinit z něho závazek i pro

dnešek. »Po únoru 1948 zachoval se dr. Beneš podobně jako po Mnichovu« (To znamená »zdržel se všech výčitek západním spojencům«, jak uvádí výše.) »Po těžkém ponížení, jež cítil jako křivdu na národu a státu, nežaloval a nevyčítal ani Rusům, ani československým komunistům. . . Zůstal neosobní a věcný. . .« Čtenář si přece musí ihned uvědomit, že úvaha je vadná i logicky. Nevyčítal-li Beneš po Mnichově nic západním demokraciím, neplyne z toho, že nyní nemáme vyčítat nic Rusům, už proto, že tehdy *nebyli* našimi nepřáteli západní spojenci, ale Němci za vedení Hitlerova, kdežto dnes jimi *jsou* komunisté, vedení Stalinem.

Mnoho míst v brožurce svědčí o přelhané úctě ke stalinským tvrzením a k samotnému Stalinovi. Tak se ke svému překvapení setkáváme několikrát s opatrným a mylným způsobem kritiky komunistické propagandy z předúnorové ČSR. Spočívala v poukazu na to, že sovětská vláda jistě nemůže souhlasit s neobratnou propagandou čs. komunistů. Sychrava píše: »Nejnověji začali komunisté hlásat, že dobytí československé nezávislosti bylo dílem ruské bolševické revoluce a že hlavním jejím tvůrcem je Stalin. Je skoro neuvěřitelné, že by sovětská vláda mohla tuto kampaň schvalovat, protože zřejmě Stalinovi a Rusku ubližuje.« O stránku dále pak v poznámce o Stalinově propagační brožurce o národnostní otázce z roku 1912, o níž je použito přívlastků »aktuální«, »zajímavá a bystrá«: »Vážně je nutno se zabývat názory a projevy Stalinovými, kterých se tak neobratně k stranické agitaci komunistické strany používá.«

Úcta ke Stalinovi, o němž se lze ostatně dočíst jen dobré, vrcholí v jiné větě, v níž se stírá hluboký rozdíl hodnoty mezi společným Masarykovým a Benešovým vyznáním, že »idea je silou, jen když jí zkušenost a práce dá život«, a Stali-

novou poučkou z návodu pro násilné puče, že totiž »idea se musí zmocnit mas, aby se stala silou«. Tato urážlivá konfuse humanistické životní koncepce a pučistické taktičnosti je uvedena větou: »Také ve Stalinovi lze nalézt období masarykovské a benešovské víry, že idea je silou . . . «.

Ačkoliv to nemá s thematem co dělat, doví se čtenář i Leninův výrok o trockistech. Vůbec trockismus nemá dr. Sychrava rád: »Je však pravda, že trockistický výklad leninismu, který s pádem (!) Trockého zdaleka není odbyt, dopomohl jen k mobilisaci sil světové reakce. Bylo by si přáti, aby zkušenost ta zcela nepochybná, přece jen nakonec si vynutila důkladnou revisi komunistické theorie světové revoluce, jak se od založení Kominformy začala uplatňovat ve stopách staré Kominterny.« Tento citát nám spolu s ostatním obsahem studie jednak osvětluje, že Sychrava dává přednost stalinismu před trockismem, na němž je nejcennější právě prvá směrodatná kritika stalinismu jako zrady boje o práva dělníků, jednak, co lze spíše tušit, čehož známky jsou však četné, že Sychrava věří v rozpor názorů Stalina a Kominformy a konečně, že komunisté jsou schopni revidovat svou ideologii a ochotni změnit svou politiku (nikoliv jen taktiku!), směřující ke světovládě. Tato nebezpečná iluze se projevuje jasně i na jiných místech knížky: »Jde o to, zda a kdy komunisté uznají, že Masaryk a Beneš byli též bojovníky za práva všeho lidu všech národů, ač stáli nesmiřitelně proti některým dogmatům bolševického marxismu.« Rozumíme dru Sychravovi i jiným demokratům na Západě, vychovaným v úctě k mínění bližního, proč se všichni snaží zůstat i v debatě s komunismem objektivní; nechápeme však, že dosud dr. Sychrava věří v možnost a prospěšnost diskuse s komunisty a v jejich dobré úmysly. Bylo by třeba, aby pro to uvedl nějaká nám neznámá fakta. Zatím nás nepřestane překvapovat, že odmítá vyvodit z komunistického puče v únoru závěry, které nutně vyvodil sám dr. Beneš, konciliant-

ní přece až za únosnou mez: »Lžou všichni bez výjimky, je to společný rys všech komunistů, zejména ruských. Mou největší chybou bylo, že jsem do poslední chvíle odmítal věřit, že mne Stalin chladnokrevně a cynicky obelhal, jak v roce 1935, tak později, a že jeho ujišťování mně i Masarykovi bylo úmyslným a cílevědomým podvodem.« (Cituje Peroutka z Benešova vzkazu před smrtí do exilu.)

Sychrava sdílí názor stalinské propagandy, že Únor byl v ČSR nutný pro neochotu nekomunistických ministrů pokračovat v socialisaci. »Mezi příčiny této události patří též ta skutečnost, že zásad, příkazů a varování této demokracie (t. j. Benešovy pokrokové socialisující) nedrželi se dost opravdově a důsledně ti, kdo se k ní hlásili a kdo ji měli držet,« tvrdí Sychrava v odstavci, který se stal v Londýně hlavním předmětem kritiky. Jak můžeme soudit ze Zpráv Ústavu, nepoukázal však nikdo z tamních odpůrců této these z arsenalu gotwaldovské propagandy na to, že tu jde o část širšího Sychravova konceptu, který je při nejmenším stejně nesprávný.

Několik dalších citátů nám umožní ukázat tuto širší these celou: »*Rychlá industrialisace* dlouho opožděných zemí východních rozhodla o rychlejším tempu strukturálních změn, jež si v zemích těchto *vzestup dělnické třídy vynutil* po pádu starých feudálních režimů.« (Podtrhuji, abych zdůraznil základní vadu myšlenky.) »Staré útvary a řády, politické, právní a hospodářské, bud' se povlovně přizpůsobují novým potřebám, anebo *jsou nahražovány* formami novými *cestou* více méně *náhodných zvrátů* podle příležitosti, podle poměru sil a zejména též podle toho, do jaké míry společný zájem o ušetření zbytečných bojů vytvoří předpoklady pro kompromisy . . . Mnoho, ne-li vše závisí na tom, jak lidé dovedou *nutnosti vývoje* odhadovat a předvídat, *nutnému* včas upravovat a usnadňovat cestu. . . « Tyto věty, přeplněné slovníkem historického materialismu, jasně ukazují na rozšířený filosofický a sociologický názor, který by se dal nazvat

»mechanický fatalismus«. Ještě mi znějí v uších cynické věty obhájců komunistické brutality (Štoll, Novák, Stern) o **nutnosti vývoje**, o krvavosti každé revoluce (»děti se přece také rodí v krvi!«), o třískách létajících při kácení lesa, »velká voda, kalná voda« . . . Sychrava sice dále uvádí voluntaristický a personalistický názor Masarykův a Benešův, že »člověk každé chvíle může zasahovat a zasahuje do svého osudu, jako spolupracující činitel v toku dějin«, přesto však rozhodující roli přisuzuje toku dějin, vnějším podmínkám a **nutnosti vývoje**, jak o něm mluví častěji.

Sychravovo přesvědčení o nutnosti Leninova svedení krise v Rusku 1917 do služeb marxistické theologie a o nezbytnosti komunistického puče v únoru 1948 v ČSR zachovává věrně oficiální výklad marx-lenin-stalinismu i s doplňkem dialektické theorie skoku, náhlého obratu a nutnosti vývoje. Dokonce Masarykova these o spolupráci člověka s Prozřetelností se v Sychravově výkladu rychle mění ve spolupráci člověka s nutností.

Tyto poznámky nás přivádějí k dalšímu základnímu nedostatku Sychravovy úvahy. Po prvé se tu přes Sychravovu knížku dotýkáme kriticky i Benešovy osudné poslední koncepce. Máme na mysli **omyl o podstatě a smyslu sovětského komunismu**. Stále se udržuje iluze, že sovětský stát se svými satelity a pátými kolonami je součástí sociálního domýšlení demokracie. Stalinská propaganda si může opravdu blahopřát k nepopiratelnému úspěchu svého tvrzení, že v SSSR a v ostatních podmaněných státech se buduje socialismus. I kdybychom připustili thesi, dělící celý svět na pravici a levici v boji, nezařadili bychom nikdy Sovětský svaz na levici. Vidíme jasně ve Spojených státech *maximum pokroku*, dosud na světě dosaženého, a v SSSR *maximum reakce*, dodnes v dějinách uskutečněné, máme-li už přistoupit na zaběhnutou terminologii.

Už proto nemůžeme souhlasit s dalším důsledkem tohoto schematu, kde pak přijde Sovětský svaz na krajní levici

(snažící se o příliš rychlou socialisaci) a nacismus s fašismem na krajní pravici (kapitalisticky reakční). Zlatou střední cestou se pak nutně zdá »pokroková socialisující demokracie«. Jistě, takto se hlavně Benešovým přičiněním jevila světová problematika převážně většině českého národa před únorem 1948. Dnes už nejsme na pochybách, že problém byl naprosto špatně položen, že byl nesmírně ovlivněn stalinskou propagandou, že velmi uškodil správné duchovní a politické orientaci čs. lidu a prospěl komunistickému přechodu k totalitní diktatuře. Sem pak zařazujeme i zbytky této nešťastné koncepce, jak je nacházíme u Sychravy: »K druhé světové válce by bylo nedošlo a nebyli bychom ani dnes v nebezpečí války nové, kdyby ve sporu o metodu společenské reformy neočekávalo se *na obou stranách* od násilí více, než může dát«, » . . . s obou front, které vždy potírají pokrokovou demokracii zleva i zprava a někdy se proti ní i spojují . . .«. Základní vadou je tu **přijetí falešné stalinské these, že fašismus a nacismus jsou poslední vývojovou fází imperialistického kapitalismu**.

Nedůvěra k Západu (u nás ještě posílená Mnichovem) a dnes hlavně k USA je dalším aspektem, který také nacházíme v Sychravově rozboru a pro něj vhodný výraz našel ve své kritice dr. Jaroslav Stránský, když mluvil o **ohrnování nosů nad oběma stranami** (evropští isolationisté a defaitisté říkají »bloky«). Tento postoj je zřejmý jak z výše uvedených citátů, tak i z tohoto: »Je pravda, že k právu na útočné násilí se nikdo nehlásí a *všichni* mluví jen o obraně. Ale jak je *svět* dnes daleko od Masarykova a Benešova pojetí síly ve službách práva?« I Bevin musel na kongresu Labour Party obhajovat vzrušeně USA, že skutečně válku nechťejí!!

Sychrava také prohlašuje, že je třeba **bojovat »proti zmatku v myšlení a řeči«**. Ve své další londýnské přednášce z 2.X. t. r. výslovně uvádí, že je třeba upřesnit a ujasnit význam slov, protože »stejnými slovy označují lidé každý něco jiného

třeba i bez zlého úmyslu. Zdá se, že taková nedorozumění také v nedávné československé krizi (!) hrála osudnou úlohu . . . «. Podle našeho domnění si Peroutka ve své knížce o Benešovi všiml věci správněji: »Stalinismus . . . směřuje ke komunistické diktatuře tím způsobem, že dává pěkná jména ošklivým věcem . . . «.

Po všech těchto omylech a ilusích se ovšem může dr. Sychrava domnívat, že »nesmíme se vzdát naděje, že svět přece jen nakonec rozhodne se pokusit se o *čestný mír* obětí trpělivosti, práce a majetku, než přijmeme risiko hromadného ničení, jehož rozměry a důsledky nikdo nemůžeme odhadnout . . . «.

Současná americká politika, kterou neváhám označit přímo za skvělou, dává lidstvu naději, že se dožije vítězství demokratických principů možná i bez války. A strach z hrůz moderní atomické války je snad hlavním důvodem, pro který Beneš a v jeho stopách i Sychrava tak zoufale a marně usilovali o dohodu se Sovětským svazem a s jeho agenty v ČSR. Je věcí názoru, je-li lépe podrobit se světovému komunismu dobrovolně, aby nedošlo k atomické válce, je však klamáním, dělá-li se z nouze cnost a ze sovětského otroctví jen jiné chápání demokracie, aby sousto vklouzlo snáze do zdráhajícího se hrdla. Na slabost reagoval Sovětský svaz dosud vždy jen totálním zmocněním a agresí.

Po kritice části Sychravových názorů, jež pokládáme za nebezpečné omyly a iluse, přejdeme nyní k jejich části, kterou sdílel Beneš a s ním dokonce značná část čs. exilu, což jejímu oficiálnímu zastoupení v ČSR značně znemožňuje jakoukoliv tvůrčí programovou činnost. Pomůže nám to ukázat na druhý zdroj předúnorové nejistoty, měkkosti, ohleduplnosti a smířlivosti ve styku s nepřitelem tak strašným jako je sovětský imperialismus: **strach z Němců a víra v Rusko.**

Můžeme-li počítat s přispěním myslitelů západního světa k lepšímu chápání »světové revoluce« posledních desetiletí, musíme si poučení z února pro českoslo-

venskou stránku problému najít sami. Peroutka zatím neodpověděl na otázku, kterou správně položil, uvažuje o slabém závěrečném aktu dramatu Benešova života: »když germánské násilí bylo vystřídáno násilím slovanským, tento muž jakoby byl vyšel ze své formy.« Sychrava tento fakt nepozoruje nebo jej zatím odmítá vzít na vědomí. Znamenalo by to totiž pokus o revisi smyslu čs. dějin, jak byl v poslední době tradován. Z formy nevyšel totiž jen Beneš, ale téměř celý národ.

Začněme třeba dvěma větami, do nichž Sychrava uložil, netuše nic zlého, trest nacionalistického dogmatu: »Oba (Masaryk a Beneš) byli upřímnými přáteli ruského národa a vždy počítali s ním jako se spojencem přes všechny zvraty a všechna zklamání. To jim bylo možno proto, že nikdy nestali se zajatci nějakých dogmat.« Počítat s kterýmkoliv národem jako spojencem přes všechna poučení je velmi pochybnou politickou zásadou a svědčí o národnostním chápání světové politiky. Je charakteristické, že Benešovi se tato víra v ruský národ nevyplatila dokonce víc než Kramářovi, i když každý z nich dával přednost jinému režimu. Doplatili jsme na to dost zřetelně, než abychom směli lpět ještě déle na tomto líci výkladu smyslu svých dějin, na jehož rubu je boj proti Němcům. Tuto úzkou a evidentní spojitost doznává ostatně i Sychrava: »V boji proti německé nadvládě zpívala se v Čechách píseň Hej Slované!, v níž se svolává *na Němce hrom a peklo*. Masaryk chtěl národnostní mír a usiloval o uzákonění snů a citů jasnou myšlenkou a pevnou směrnicí zásad. Ale k míru je třeba dvou (najednou!; ve snaze o mír s ruskými komunisty tuto zásadu Sychrava neuvádí) a Masaryk nakonec poznal (?), že v naivní lidové písni byla skryta pravda.« O tři řádky dále pokračuje citát písně slovy »Rus je s námi«. Jak nemít obavy o československou politiku s těmito naivními a falešnými komplexy?

Po zkušenostech s komunismem je na čase, abychom změnilí včas směr svého

usilování o nezávislost Československa v úsilí o jeho demokratičnost a abychom opravili smysl svých dějin z obrany proti Němcům v obranu proti každé nespravedlnosti a proti každému porušování základních lidských práv, ať přijde s kterékoliv strany, tedy i z vlastního národa. Tím se teprve staneme zralým národem a platným členem mezinárodního společenství. Zatím máme často blíž než si myslíme k sentimentálnímu vlastenčení slovenských separatistů.

Odsun Němců, který mi vždy připadal jako akt »posledního českého krále«, mohl být požadován Benešem jedině v očekávání, že Rusové (stále ty naše »české« záměny, šlo přece o komunisty a ne o Rusy!) zůstanou jednou provždy na čáře Štětín - Terst. Strach z odplaty nás svázal nebezpečně se zájmy Sovětského Ruska a komunisté toho neváhali využít. Domnívám se, že i u Sychravy je implicitně obsažena tato podstatná součást čs. státní raisony 1943-1948.

Fakt, že jeden z nejbližších Masarykových spolupracovníků neváhá v dnešní

světové situaci ztrácet čas zbytečnou diskusí s fašistickou a komunistickou spodinou světa, a že se dosud ptá, kde je jeho místo v dnešním světovém zápole, zvyšuje náš smutek nad poznáním, že Masaryk neměl opravdové žáky a pokračovatele, kteří by samozřejmě jako on hledali, hlásali a uskutečňovali humanitní ideály celým svým životem a prací vždy tam, kde jsou právě nejvíce ohroženy. Zbývá nám zatím naděje, že část mladší generace, jejíhož poměrně neorganizovaného nástupu jsme nějaký čas svědky, vytrvá a vyzraje na nové a nesmírné úkoly dnešní doby. Zdá se, že teprve ona bude generací masarykovskou.

Do mezinárodního života, v němž už dnes nejde o svobody národů, ale o vybudování světového demokratického řádu, nemůžeme přinést téměř nic kladného ze svých politických zkušeností národnostních, za to však poměrně hodně ze své snahy o uskutečnění demokracie ve střední Evropě. A právě to od nás západní svět očekává.

Petr Hrubý (Ženeva)

K DISKUSI O ZNÁRODNĚNÍ

PRVNÍ etapa znárodnění byla úvodem k socialisaci Československa. Byla rozhodná pro další politický i hospodářský vývoj u nás a proto si zaslouží, aby byla zhodnocena politicky i hospodářsky.

Mezi některými exulanty se houževnatě udržuje mínění, že byla provedena správně a mohla při předpokládaném klidném vývoji poměrů ve vlasti tvořit dobrý základ pro naše hospodářství. Někteří socialisté dokonce prohlašují, že na první etapě znárodnění se nemůže nic měnit ani po porážce komunismu, poněvadž byla provedena legálně a demokraticky.

Účelem tohoto článku není zaujmout stanovisko pro či proti znárodnění. Přesahovalo by to jeho rámec. Pisatel věří, že budeme mít doma různé vlastnické formy, až se vrátíme, poněvadž u nás

vlastnictví veřejných svazků bylo stejně vžito jako vlastnictví soukromé neb družstevní. Je také přesvědčen, že nejen u nás, ale v celém světě zkušenost s jednotlivými formami vlastnictví bude více rozhodovat o jeho uspořádání než různé doktriny. Jeho účelem je ukázat, že znárodnění u nás bylo provedeno politicky vadně a hospodářsky i mravně záhubně i s hlediska demokratického socialismu.

Zespolečenštění směrodatného úseku hospodářského života bylo obsahem t. zv. Košického programu, který nebyl ani košický, ani programem. Byl koncipován v Moskvě našimi a sovětskými komunisty a celkem bez odporu schválen zástupci demokratických stran, které byly připuštěny k politickým jednáním a pak doma povoleny. Byl to předem usnesený diktát, na němž se nedalo nic měnit a

jehož pouhá kritika byla pokládána za politický přestupek, mám-li ji kvalifikovat velmi mírným způsobem — .

Národ byl postaven před hotový fakt a nebyla mu dána možnost svobodně vyjádřit, zda souhlasí či ne. Na tomto faktu nic nezmění ani okolnost že provisorní Národní shromáždění schválilo tento program. Nebylo sborem voleným, nýbrž samovolně najmenovaným ze zástupců stran, které jej v Moskvě schválily. Také na tom nic nezmění, že znárodnění bylo vyhlášeno jako platný zákon ve formě presidentova dekretu a dodatečně jako všechny dekrety ratifikováno Národním shromážděním. President za dané situace těžko mohl odepřít svůj podpis, ale svou nelibost a svůj nesouhlas se způsobem znárodnění dal jasně na jevo.

Nedočkavost socialistů, i mnohých demokratických, byla tak veliká, že socialisace šla před demokracií. Ministr průmyslu Bohumil Laušman překvapil i komunisty svou připravenou osnovou zákona, která v některých bodech šla dokonce dále než moskevský diktát, nebo, chcete-li, košický program. Demokratičtí socialisté, byť byli sebe horlivějšími zástupci provedeného znárodnění, musí doznat, že s touto zásadní záležitostí se mělo počkat až po řádných a svobodných volbách, v nichž se měl tento bod jako jeden z nejdůležitějších předložit voličům k rozhodnutí. Dala se však přednost době po »osvobození«, která byla politicky jednostranně ovlivňována přítomností Rudé armády a nadiktovanou nadvládou socialistických stran. Nebyla zřejmá obava, že v tomto bodě bylo příliš riskantní spoléhat na svobodné volby a že bylo proto jistější překvapit národ v prvním oddechu po okupačním nacistickém zakřiknutí ?

Ovšem ani volby v roce 1946, ač technicky svobodné, nebyly svobodné psychologicky. Skoro polovina starých voličů patřila k zakázaným stranám a snažila se o politickou orientaci dle dané situace. Neexistoval nezávislý tisk, který by si mohl dovolit rozebrat poměry bez ohledu na politiku Národní fronty. Přes

to vše by byla situace zcela odlišná, kdyby mohl národ při této příležitosti rozhodovat o znárodnění.

Znárodnění tedy bylo provedeno politicky vadně a má-li toto rozhodnutí být zváno demokratickým, bude o něm nutno v budoucnu znovu rozhodovat, byť i většina byla pro pronikavou socialisaci.

A nyní k hospodářské stránce problému: Na úsek hospodářského života, vhodný pro socialisaci, možno mít nejrozličnější hlediska. Nemůžeme se pouštět do této látky, chceme jen uvést, že to mohou být na př. podniky, mající monopolní povahu, vyrábějící základní suroviny, dodávající přírodní bohatství země, nebo významné pro výživu, podniky zbrojařské, těžký průmysl, nebo všeobecné podniky v nichž soukromá iniciativa ustupuje do pozadí a anonymní peněžní kapitál převládá. Pro všechna tato hlediska možno přinést hospodářské důvody určité váhy.

Vzít však počet zaměstnanců za rozhodný důvod k znárodnění je hospodářsky (nikoliv ovšem politicky) nemožné. Docházelo proto v první etapě znárodnění k takovým anomáliím, že byl znárodněn podnik, jehož chod závisel na osobní iniciativě a práci majitelů, jenom proto, že počet zaměstnanců přestoupil zákonem stanovenou hranici, zatím co sousední podnik, jehož majitel se o něj vůbec nestaral a žil jako pohodlný kapitalista, znárodnění unikl, ježto počet jeho zaměstnanců nedosáhl osudné hranice. Základ znárodnění neodpovídal hlubším národohospodářským zásadám, nýbrž politické demagogii. Nikdo z vážných hospodářů nebyl tázán a nebyl účasten na díle znárodnění, a ani ve vládě nebyl žádný významnější národohospodářský mozek. Tato poslední vada se stala vlastně tradicí našeho života k ohromné škodě národa i státu.

Přirovnáme-li naše znárodnění k britskému, jaký markantní rozdíl v politickém rozhodnutí, ideovém základu a jmenovitě v provedení!

Poněvadž politicky se zdálo být nebezpečí v prodlení, bylo tempo provedení

překotné. Komplikovaný mechanismus moderního hospodářského života nutno však měnit s velkou opatrností, nemají-li nastat ztráty. Jest to stejné, jako když se má nahradit starý most novým bez přerušení provozu. Jednotlivé části se musejí vyměňovat postupně a ne všechny najednou, aby se nezřítíl při větším otřesu.

První etapa znárodnění zahrnovala tak rozsáhlý úsek hospodářského života, že by musely nastat určité poruchy, i kdyby socialisace byla prováděna hospodářsky zdravě. Naše provedení bylo revolučně nezdravé. Mnohé podniky byly zesocialisovány dávno před vydaným zákonem, na základě rozhodnutí »lidu« bez ohledu na hospodářské zřetele. Mnoho podniků lehčího průmyslu bylo tak nenávratně zničeno a znárodnění zdiskreditováno. Na kontinuitu vedení oproti britskému příkladu se u nás nekladl žádný důraz a mnoho vedoucích hospodářských mozků, které by bývaly ochotny sloužit i v znárodněných podnicích, bylo dáno do penze nebo dokonce bez vážné příčiny vyhozeno na dlažbu. Malý národ si nesměl dovolit podobné plýtvání hospodářskými talenty.

Poněvadž přechod z jedné vlastnické formy do druhé se nedál dle předem při-

praveného plánu, nastala v mnohých podnicích údobí, kdy byly bez pána, nebo lépe řečeno, měnily tak rychle své pány, že nastaly ztráty na materiálu, strojním zařízení i hotových výrobcích.

Nejhorší ale bylo, že otázka náhrady bývalým majitelům byla sice slíbena, ale nebylo o ní vůbec vážně uvažováno. Zdá se, že zůstane jen na papíře mimo odškodnění některým cizozemským majitelům, které si vynutily, nebo snad ještě vynutí cizí státy. Rovnalo se tedy znárodnění u nás krádeži, která, nehledě na ztráty majitelů, měla nepříznivý vliv na normální situaci všeobecně. Mohli-li okrádat beztrestně stát, proč by si to neměli dovolit jednotlivci? Znárodnění bylo úvodem k všeobecné »kleptomanii«, která se epidemicky rozšířila při obsazování pohraničních krajů.

Hospodářsky zhoubné provedení znárodnění mělo ještě zhoubnější důsledky mravní a proto bude lépe, když se jim nebudeme mnoho chlubit.

Až bude jednou dána možnost revise omylů z let 1945 - 1948 bude muset národ znova rozhodnout, uváženě a svobodně, v jakých vlastnických formách má být znárodněný průmysl veden.

Dr. L. Feierabend (Londýn)

VÍDEŇSKÉ METAMORFOSY

NEOFICIELNÍ snaha SSSR a zjevné úsilí Komunistické strany Rakouska (KPO) proměnit poválečnou Spolkovou republiku rakouskou v lidově demokratický ráj, znamenaly od roku 1945 mnohou proměnu:

První údobí - od května 1945 do podzimu 1947 - stálo ve znamení velkorysého pokusu extrém. levice o infiltraci policie, četnictva a stát. administrativy, nemluvě o snaze po dosažení nepoměrných a výhodných výchozích posic ve veřejném životě. To byla doba konjunktury pro známé komunistické organizace t. zv. antifašistů a partisanů, které měly pod rouškou nadstranickosti převzít v Rakousku vděčnou úlohu Trojského koně před branami žádoucích ministerstev, jako později v Praze a Budapešti. Tato éra končila naprostou porážkou KPO v prvních rakouských poválečných volbách.

Během druhého údobí — až do podzimních voleb v roce 1949 — snažili se komunisté o roztržnění voličstva obou vládních stran, Rakouské strany lidové (ÖVP) a Rabývalý tajemník sPO Scharf svůj »Linksblock«, aniž se mu však podařilo získat levé

křídlo rakouské sociální demokracie, jak doufali jeho protektoři. Ve volbách, do kterých se vydal Scharfův levicový blok společně s KPO, dočkala se rakouská extrémní levice přímo katastrofální porážky.

Stejně bez úspěchu a bez vlivu na výsledek voleb zůstala »Demokratische Union« profesora Dobretzbergera, jedna ze tří spojeneckou kontrolní radou ve Vídni nově připuštěných stran jejichž pravým účelem bylo pouze zabránění koncentrace voličstva pro kandidátky OVP a SPO. Když vyschl Dobretzbergerův přítliv peněz ze Svýcarska, vyrovnali Sověti překvapivě dluhy jeho strany ve výši 250.000 Schillingů (cca 25.000 dolarů). Cin, který učinil pochopitelným jeden z hlavních bodů Dobretzbergerova programu: přátelství se SSSR.

Nynější, třetí údobí komunistické aktivity počalo sovětskými námluvami u rakouské extrémní pravice, jejíž přívrženci se společně s převážným dílem bývalých členů NSDAP organisovali v t. zv. Svazu nezávislých (Verband der Unabhängigen, VdU). V rámci velkorysé tiskové kampaně před volbami v roce 1949 se podařilo Dr. Canavalovi závčas publikovat závažný materiál, který prokázal styky vedení VdU s KPO.

Po neúspěchu Linksblocku a Demokratische Union jakož i po pochybné spekulaci s VdU, změnili sovětští zástupci v Rakousku elasticky taktiku: Se sovětskou pomocí založil Herr Eger, vedoucí člen VdU, samostatnou »Nationaldemokratische Partei«. A když ani jemu nebyl souzen úspěch, obrátili se jeho protektoři k rakouským válečným zločincům:

Se stanovami »společnosti«, ale se všemi předpoklady politické strany byla ve Vídni založena »Nationale Liga« (Bund schaffender Oesterreicher). Její vůdce, Dr. Slavik, dříve vedoucí člen NSDAP v Rakousku, nazývající své přívržence »Nationalbolschewisten«, pokřtil ústřední tiskový orgán Ligy »Osterreichischer Beobachter«, aby tak lépe demonstroval souvislost mezi hnědým včerejškem a »rudým zítřkem«. Kolem něho se shromáždili důstojní zástupci neblahé éry: bývalý SA - Standardenführer Blahutz, bývalý SS - Polizeiführer Rudolfer, bývalý SS - Obersturmbannführer Musil, bývalý zemský vedoucí VdU pro Dolní Rakousko Heidner, jakož i početní zástupci bývalých HJ, SD, SS, SA, DAF, NSKK a NSFK.

Program Ligy žádá »umírněný vůdcovský princip« a »parlament«, který je volen ve všeobecných volbách a předává veškerou exekutivní a legislativní moc jednotlivcům ve »vládě«. V hrubých rysech vše, čeho bylo Rakousko prozatím ušetřeno — na rozdíl od svého československého a maďarského souseda. Došlo též ke konferenci mezi Dr. Slavikem a pověstným hrobařem Rakouské republiky v roce 1938, Dr. Tavsem. Okolnost, že Dr. Tavs tráví svůj život v rakouské východozónální věznici pro válečné zločince, Steinu, zdá se být bezvýznamná pro sovětské členy kontrolní komise ve Vídni. V bezpečné uzavřenosti se kolem Dr. Tavs shromažďují jeho bývalí spolupracovníci, sjednocení kdysi rozsudky rakouských a sovětských denacifikačních soudů a tvoří tak vhodné pracovní společenství pro Ligu Dr. Slavika. Všichni mají ještě v živé paměti zářný příklad svého někdejšího spoluvězně, bývalého vedoucího Gestapa der Ostmark, Dr. Sanitzera. Jeho nevšední ochota poskytnout zainteresovaným zájemcům v případě potřeby své odborné znalosti vyššího řemesla katovského, mu otevřela v podobě sovětského omilostnění vězeňskou bránu a zavedla ho na vedoucí místo v Lidové policii Německé lidové demokratické republiky.

Pro Dr. Slavika se rozhodlo od února 1950 asi 200 — 300 vedoucích nacistů, kteří

rozvíjejí nerušeně svoji činnost v sovětské zóně, chráněni před rakouskou exekutivou vpravdě mocnými protektory.

Během soukromé rozmluvy s bývalými vůdci SS, prohlásil Dr. Slavík optimisticky, že »obdrží se svými přáteli důležité úlohy při osvobození Rakouska«. Podobné naděje mohou snad změnit některé pohlaváry a katy bývalé NSDAP v ochotné pomahače rudé tyranie, aniž však Dr. Slavík mohl počítat — za předpokladu normálního a nenásilného politického vývoje v Rakousku — s většími úspěchy, než byly souzeny jeho zakukleným předchůdcům.

Jindřich Skalický (Rakousko)

DISKUSE A POZNÁMKY

DEMOKRACIA A SYSTÉMY. Napísal mi mladý slovenský národohospodár, nedávno ešte s dosť radikálnymi tendenciami, že dochádza k presvedčeniu, že »veľké hospodárske plány, zamerané na radikálne riešenie ekonomických problémov, nepomôžu«. Bol týmto poznatkom, ktorý vyplynul z dlhoročného štúdia, dosť skrúšený a neuvedomil si celkom jasne, že jeho záver, akonáhle bude dostatečne fundovaný, bude základnou tézou, na ktorej je jedine možné postaviť realistickú demokratickú ekonomiku.

V oblasti ideovej je éra zázračných receptov dávno diskreditovaná; vieme, že sú za ňou marné, i keď mohutné sily ľudového chiliazmu, nedočkavosť nespokojných mäs, pokrokový fetišizmus, posilnený rozvojom techniky, nezodpovednosť nevzdelanosti a nevedomosti a nie na poslednom mieste únavu vzdelancov a ich, do čísiel, percent, »dejinnej nutnosti«, »logickej zákonitosti« a pod., transformovaná túha a potreba metafyzickej istoty a vôbec »pevnej pôdy«.

Demokracia — a v tom je zásadným protikladom ku všetkým totalitám — nepozná a nemôže poznať žiadnú vyššiplanú cestu do raja. Žiaden univerzálny recept à la dialektický materializmus nejestvuje. V uzavrených systémoch prebiehajú iba materiálne procesy, iba tieto procesy su vypočítateľné a predvídateľné, pokiaľ sú poznateľné kauzálne-mechanické vzťahy, ktoré ich navodily. V sociálnej sfére neplatia kauzálne vzťahy a s nimi ani determinovaná nutnosť, sú len pravdepodobnosti, tendencie, dispozície, závislé na nevypočítateľnom množstve činiteľov exaktne nepostihnú-

teľnej intenzity. V tejto sfére »platí« iba empirizmus, experiment, »štatistické« zákony a na druhej strane samozrejme činiteľa »ľudskí«, vôľa, rozum inteligencia, vytrvalosť, argument.

Žiadnym izmom nezaodejeme individuálnu mnohosť a nevypočítame zajtrajší pomer síl, vývin, úlohy a situáciu. Vývin, ak vôbec jestvuje, nie je plunulý tok, ale reťaz relatívne samostatných článkov, z ktorých každý je celok svojho druhu, skutočnosť autonómna, skôr nová ako stará, ktorá sa musí chápať a riešiť značne individuálne a od prípadu k prípadu. Jediným receptom je myslieť a jednať »k veci«, ktorá je dnes iná, než bola včera. Celá múdrosť demokracie je v tom, že nebráni absolútnymi doktrínami myslieť a jednať k veci, ale že vedie človeka týmto smerom pomocou ideálu i inštitúcie slobody a slobôd.

Ako demokrat môžem a musím byť podľa okolností, miesta a času, liberálom, socialistom, vlastencom, kresťanom . . . Všetky tieto veci však majú svoj rub a môžu byť zase podľa okolností demokratické i totalitné. Historických dôkazov alebo ilustrácií je veľa; kto je a priori liberál, socialista, vlastenec, ich takžto uzná, pretože pokladá vždy svoju osobnú alebo dobovú interpretáciu za pravú a ostatné za heretické.

Skutočné rády, t. j. sociálne poriadky stelesňujúce bezo zbytku určité princípy, ktoré daná doba chápe ako základné, sú len dva. Rád demokratický, to jest duchovný a slobodný, a rád totalitný, materialistický (»systémový«). Na jednej strane je slobodný človek a predstava skutočnosti,

v ktorej má on funkciu a smysel, na druhej strane je mechaniscistické schéma sveta a sloboda potlačená, pretože je v tejto predlohe zbytočná.

Ludia, ktorí robia tento časopis, dostávajú často listy, ktorými čitatelia tlumočia svoju túhu po »absolútnej doktríne«, univerzálnom návode na riešenie všetkých problémov dnes a zajtra; táto vec sa často nazýva »konkrétny program«. Žiaden demokrat nikdy nevymyslí politický, sociálny alebo hospodársky program, ktorý pobeží sám. Demokratický mysliteľ, hospodár, vedec nikdy nevyrieši nič bezo zbytku. V možnostiach demokracie je len to, čo je v možnostiach človeka: čiastočné riešenie, poznanie a predvídanie. Totálne odstránenie biedy, hladu, nesnášateľnosti, vykorisťovania, primitivizmu je mythus; nálada a ideal, z ktorých sa obratom ruky rodí totalita. V možnostiach demokracie je iba čiastočné riešenie a žiadel iný systém nedokáže viac a ani zďaleka toľko. Bolo by, myslím, dobre, keby demokracia odhodila posledné zbytky rajských povier a nastúpila cestu tvrdej a zodpovednej pravdy. Je v tomto smere veľa čo doháňať.

Demokratická koncepcia nemôže byť vyčerpávajúcim návodom prakticko-technickým; musí sa obmedziť na apológiu slobody v najširšom slova smysle a aplikáciu primeraných prostriedkov na jej zachovu a rozmnoženie.

K. B.

GENOSSE KREIBICH ČS. VELVYSLAN-CEM. Jmenovaním Karla Kreibicha čs. velvyslancem v Moskve komunistická vláda v Praze jasne dokazuje, že považuje taktickou éru stalinského šovinizmu za skončenou. Prohlásila sice v r. 1945, že je nemeckých antifašistů zapotřebí při výstavbě východní zony Německa: vztahovala však tento postulát jen na horníky a bez-

zemky, kdežto vyšší funkcionáři bývalé německé sekce KSČ zůstávali dobře skryti v kancelářích ústředního sekretariátu u Prašné brány, aniž veřejnost něco tušila. Friedrich Geminder, spojka mezi Kominformou a Prahou, je jen jeden z celé řady: Louis Fürnberg, bratr generálního tajemníka rakouské KS, dříve v ministerstvu informací na Tržišti, je dnes legačním radou u východoněmecké vlády, spisovatel F. C. Weiskopf, bývalý agent ministerstva informací ve Spojených státech, se stal vyslancem Československé republiky u Mao-tse-tuna.

Karel Kreibich býval v roce 1918 věrným obrleitantem c. k. armády; v říjnu 1918 odvedl svůj dělostřelecký oddíl na kopce kolem Liberce, kde hrdě vyhlásil »Deutschböhmisches Republik« a vzpurně vyhrožoval, že zlomí český odpor palbou z děl. Když se pak z Prahy blížil menší oddíl, Kreibich po prvé dokázal, že je rozeným diplomatem; nezůstalo stopy ani po něm, ani po jeho »republice«, ale vrátil se na jeviště politiky jako radikální poslanec nejkrajnější sudetské levice. Po Mnichovu neodešel do Moskvy, nýbrž do Londýna (pravděpodobně, aby kontroloval Státní radu) a prezident Beneš, tenkrát příliš dychtivý úspěchu v Moskvě, jej koptoval do Rady jako zástupce »antifašistických« Němců. Jaksch dobře věděl, že Kreibich nezastupuje demokratické Němce, ale Kreml. Pikantním detailem do biografie nového velvyslance přispívá jeho programatický proslov na první národní konferenci antifašistických čs. Němců v londýnském Beaver Hallu dne 17. října 1943, kdy se patheticky přihlásil o svůj podíl na kolektivní vině německého národa a efektně zvolal: »I za mnou stojí stín Hitlerův a Henleinův...! (Těsnopisný záznam schůze, Londýn 1944 str. 28) V presidiu této schůze seděli tenkrát Nosek a Dr. Ripka, který po Kreibichově proslovu ujišťoval přítomné zástupce

★

»Politika, sústredená na svoj najvyšší cieľ, na t. zv. kľúč k situácii, musí byť nanajvýš taktná v pomere k iným národom, k ich mravom, citom a vieram. Púhe ústupky však nestačia. Národy si ich často vykladajú nie ako veľkodušnosť, ale ako slabosť. Treba, aby sa ústupky alebo kompromisy chápaly ako jedna strana mince, ktorej druhou stranou je moc«

James Burnham

Němců - v jazyce německém - že si Státní rada vysoce cení jejich činů a smýšlení . . . To bylo 1943. Genosse Kreibich ovšem po návratu z exilu odsunut nebyl (to se stalo pouze jeho bývalým voličům), skryl se u Prašné brány, jeho dcera Ilse si vzala ministra Dolanského a pan Kreibich zkompi-loval dějiny KSČ, které dnes každý Čecho-slovák musí znát nazpaměť, chce-li s úspě-chem složit zkoušku z »občanské výchovy«. Jen v r. 1948 Genosse Kreibich byl v men-ším nebezpečí, že vyletí ze strany, jenže čistku přešel, odletěl do Moskvy k vel-kému Patronovi Patriotů a vrátil se reha-bilitován tak, že se stal zplnomocněným zástupcem »slovanského státu v srdci Evro-py« u »Velkého Otce Slovanů.«

Zbývá jen lítost nad demokratickými po-litiky, kteří se snažili nahradit šovinismus komunistů ještě dokonalejšími metodami, aby si získali některé z komunistických vo-ličů. Měli jsme z toho pěknou řetězovou re-akci šovinismu, nejpůsobivější atomové pu-my našeho věku. *Pitt*

CO SI MYSLÍ NĚMCI O AMERIČANECH.

Musím se čtenáři představit; sám se často zlobím, když čtu články od člověka, o kte-rém nic nevím. Tedy krátce — jsem Ame-ričan českého původu a moje žena také. Žil jsem v Americe skoro čtvrt století; byl jsem profesorem, poslední dva roky pracu-ji při americké vojenské vládě (nyní »State Department«) jako Cralog Director.

Čemu jsem se naučil za dva roky v Ně-mecku? Mé zkušenosti zde potvrzují ná-zor, že nejsou na světě dobré a zlé národy, nýbrž jen dobří a zlí jednotlivci. A nyní specificky slovo o Němcích. Už Hus nás učil, že je mu milejší dobrý Němec než zlý Čech. Řeknete, že se to samo sebou rozumí. Ale v každodenním životě takto samozřej-mě nemluvíme. Teprve nyní, když jsem v denním styku s Němci, vidím, jak mně byla v mládí naočkována nenávisť vůči Němcům. Byli jsme tak vychováni, že nám Němec a malomocný znělo jako verba synonyma. Známe Čechy, kteří musí v rozhovoru Němce osobně urazit skoro v každé druhé větě. Nedovedou s ním hovořit klidně a nezauja-tě. Mluví se o německých hordách, nikoli

o českých. Píše se o německých barbarech, nikoli o českých.

Za dvacet pět let života v Americe jsem naší mnoho lásky a uznání, a to skoro jen proto, že má visitka zněla: narozen v Praze. Byli jsme oblíbeni na celém světě, jména Hus, Masaryk, Beneš nám otvírala všude dveře. — Dvě události v našich nej-novějších dějinách tento stav poněkud změ-nily: odsun Němců a únor 1948. Najednou vše, co jsme říkali, dostalo dutý zvuk. Co jsme to říkali? Na příklad, že dvacátý osmý říjen 1918 byl proveden bez jediné kapky lidské krve. Jak to dobře znělo! Nemstili jsme se, pozvali jsme Němce do vlády, dali jsme jim školy atd. Ještě po Mnichově jsme mohli právem vytýkat Maďarům a Polá-kům, že šli »osvobodit« své krajany a při tom vzali několiknásobek našich lidí. A vykládali jsme, jak vyhnali naše lidi z u-sedlostí jako žebráky. Američané naslou-chali bedlivě a s mnoha sympatiemi — pro-tože jsme byli jiní než Němci, Maďaři nebo Poláci.

Po odsunu a únoru 1948 jsme ztratili své plus. Jsme prostě jako jiní, jako Němci, Rusové, Maďaři, Poláci, nemáme právo jim cokoli vyčítat. Kristus kdysi řekl velmi přiléhavě: »Nebude-li vaše spravedlnost větší než zákoníků a farizejů, nikoli nevej-dete do království nebeského.« Až do odsu-nu a února 1948, mohli jsme naše dějiny měřit touto myšlenkou. Avšak po těchto dvou smutných kapitolách našich dějin jsme ztratili mnoho z tohoto plus a musíme se-stoupit s vysokého stupně, s kterého jsme pohlíželi na Němce.

A nyní k otázce, kterou jsem nade-psal tyto řádky. Představme si dva turisty, kte-ří vstoupí do dvou různých oddělení ve vla-ku. V jednom sedí bývalý nacista, který tu-ristu ujistí, že jeho názor je názorem Ně-mecka. Druhému cestujícímu v sousedním oddělení sděluje komunistka, že jeho názor sdílí většina lidí v Německu. Totéž se může stát, když Američan vstoupí do dobře vy-pravené kavárny ve Frankfurtu a oznámí do Ameriky, že Německo nepotřebuje po-moc, a zapomene se podívat do postranní uličky, kde žijí v dírách v zemi vybombar-dovani. Totéž se může stát turistovi v New

Yorku, který navštíví jen milionářskou čtvrť na Park Ave a zapomene se podívat na Evat Side, kde žijí vystěhovalci.

Nechci lacino zevšeobecňovat. Tu a tam najdete ne právě zdvořilé vyzvání: »Ami, go home!« (Američane, jdi domů!). Autor této výzvy je komunista nebo nacista, který se chtěl pomstít za časté nápisy Američanů: »Eintritt für Deutsche verboten!«

Ze svých vlastních zkušeností se chci zmínit jen o dvou. Byl jsem přítomen v jednom shromáždění, kde referoval Němec, který byl na návštěvě v Americe. Myslím, že jsem byl jediný Američan ve shromáždění a řečník o mně nevěděl. Co vyprávěl o Americe, bylo i pro mne přespříliš. Červenal jsem se, protože tak dobří v Americe nejsme. Bylo mi asi jako bych měl vypít hrnek kávy se sedmi lžičkami cukru. — Druhý případ: slyšel jsme vyprávění jedné Němky, bývalé příslušnice nacistické strany, o tom, jak se setkala po prvé s Američany. Žila se svou matkou a sestrou v jednom domě. Američany neznala, když zaslechla, že se blíží, strachy se třásla. Ale americká armáda už je tu. Na tanku sedí američtí vojáci a na vojácích sedí němečtí chlapci, žvýkající americkou gumu. Důstojník ubytoval v domě dvanáct vojáků. Vidí, že Němky mají strach a žádá, aby mu odevzdala klíč od jejich ložnice. Klíč jí vrátí s poznámkou, že jejich ložnice nebude překročena. Druhého dne ráno, když ženy otevřely dveře, musely překročovat americké vojáky, spící na zemi před jejich dveřmi. Když vojáci vstali, pozvali ženy na pravou americkou snídani.

Okupační armády nejsou nikdy populární, a přece i přísní kritikové ujišťují, že americká armáda je nejlidštější. Nechtě slouží jako doklad i můj vlastní příklad: Američan českého původu, jehož jméno ihned každému Němci prozradí, odkud přichází, přijde do Německa. Obával jsem se, že nebudu vítán ani německými starousedlíky ani sudetskými Němci. Po více než dvouletém pobytu zde musím vyznat, že se mi dostalo nejlepšího přijetí.

A nyní skoro oficiální doklady o tom, co si Němci myslí o Američanech. Náš státní departement ve Washingtoně chtěl vědět

pravdu; podnikl tedy akci (survey), vedenou odborníky a prováděnou instruovanými Němci. Tito informátoři šli od domu k domu s určitými otázkami. Zde je stručný výsledek této akce:

Většina Němců v americké zóně je na straně Američanů. Malá menšina dává přednost neutralitě. Skoro nikdo v americké zóně, v Berlíně a Brémách, není na straně Ruska. Skoro všeobecné mínění je, že komunismus v několika posledních měsících ztratil půdu v západním Německu. Sedm lidí z desítky prohlásilo, že by raději byli na straně Západu. Z 25% Němců, kteří prohlašují neutralitu, skoro všichni tvrdí, že tato neutralita se dlouho nedá udržet. Když bylo mluveno o možné invasi Ruska na západ, 86% Němců prohlásilo, že by raději bojovali se Západem než s Východem. Jenom jedno procento věří, že většina Němců by raději šla s Východem než se Západem, a 10% prohlašuje, že by Němci chtěli být neutrální. Velká většina je přesvědčena, že v boji Východu se Západem, Západ zvítězí. Ti, kteří kritisují americkou politiku vůči Rusku, vytýkají jí hlavně »nedostatek pevnosti«. Pokud se týče komunismu ve východním Německu, většina věří, že tam komunismus za poslední rok upadl, a jenom hrstka lidí věří, že získává na Východě upřímné stoupence. Většina také věří, že německý komunismus je pod ruským vlivem a že pracuje spíše pro Rusko než pro Německo.

Dr. Józsa Novotný (Wiesbaden)

NOVÁ NĚMECKÁ GENERACE. *Je nějaká naděje, že po této válce vyroste v Německu nová generace? Nová svým postojem k životu a svým národním a politickým povědomím, které by spěly k přirozenému a přiměřenému místu v evropském společenství národů? Na tuto otázku je možno odpovědět vyhýbavě následující úvahou: Je tato naděje skutečně jediná? Nebo i kdyby dnešní generace byla skutečnou avantgardou, schopnou tohoto postoje, vše bude záležet ještě na generaci příští, která se uchopí kormidla v okamžiku, kdy dozrají její dnes ještě »mladé« zkušenosti.*

Yorku, který navštíví jen milionářskou čtvrť na Park Ave a zapomene se podívat na Evat Side, kde žijí vystěhovalci.

Nechci lacino zevšeobecňovat. Tu a tam najdete ne právě zdvořilé vyzvání: »Ami, go home!« (Američane, jdi domů!). Autor této výzvy je komunista nebo nacista, který se chtěl pomstít za časté nápisy Američanů: »Eintritt für Deutsche verboten!«

Ze svých vlastních zkušeností se chci zmínit jen o dvou. Byl jsem přítomen v jednom shromáždění, kde referoval Němec, který byl na návštěvě v Americe. Myslím, že jsem byl jediný Američan ve shromáždění a řečník o mně nevěděl. Co vyprávěl o Americe, bylo i pro mne přespříliš. Červenal jsem se, protože tak dobří v Americe nejsme. Bylo mi asi jako bych měl vypít hrnek kávy se sedmi lžičkami cukru. — Druhý případ: slyšel jsme vyprávění jedné Němky, bývalé příslušnice nacistické strany, o tom, jak se setkala po prvé s Američany. Žila se svou matkou a sestrou v jednom domě. Američany neznala, když zaslechla, že se blíží, strachy se třásla. Ale americká armáda už je tu. Na tanku sedí američtí vojáci a na vojácích sedí němečtí chlapci, žvýkající americkou gumu. Důstojník ubytoval v domě dvanáct vojáků. Vidí, že Němky mají strach a žádá, aby mu odevzdala klíč od jejich ložnice. Klíč jí vrátí s poznámkou, že jejich ložnice nebude překročena. Druhého dne ráno, když ženy otevřely dveře, musely překročovat americké vojáky, spící na zemi před jejich dveřmi. Když vojáci vstali, pozvali ženy na pravou americkou snídani.

Okupační armády nejsou nikdy populární, a přece i přísní kritikové ujišťují, že americká armáda je nejlidštější. Nechtě slouží jako doklad i můj vlastní příklad: Američan českého původu, jehož jméno ihned každému Němci prozradí, odkud přichází, přijde do Německa. Obával jsem se, že nebudu vítán ani německými starousedlíky ani sudetskými Němci. Po více než dvouletém pobytu zde musím vyznat, že se mi dostalo nejlepšího přijetí.

A nyní skoro oficiální doklady o tom, co si Němci myslí o Američanech. Náš státní departement ve Washingtoně chtěl vědět

pravdu; podnikl tedy akci (survey), vedenou odborníky a prováděnou instruovanými Němci. Tito informátoři šli od domu k domu s určitými otázkami. Zde je stručný výsledek této akce:

Většina Němců v americké zóně je na straně Američanů. Malá menšina dává přednost neutralitě. Skoro nikdo v americké zóně, v Berlíně a Brémách, není na straně Ruska. Skoro všeobecné mínění je, že komunismus v několika posledních měsících ztratil půdu v západním Německu. Sedm lidí z desítky prohlásilo, že by raději byli na straně Západu. Z 25% Němců, kteří prohlašují neutralitu, skoro všichni tvrdí, že tato neutralita se dlouho nedá udržet. Když bylo mluveno o možné invasi Ruska na západ, 86% Němců prohlásilo, že by raději bojovali se Západem než s Východem. Jenom jedno procento věří, že většina Němců by raději šla s Východem než se Západem, a 10% prohlašuje, že by Němci chtěli být neutrální. Velká většina je přesvědčena, že v boji Východu se Západem, Západ zvítězí. Ti, kteří kritisují americkou politiku vůči Rusku, vytýkají jí hlavně »nedostatek pevnosti«. Pokud se týče komunismu ve východním Německu, většina věří, že tam komunismus za poslední rok upadl, a jenom hrstka lidí věří, že získává na Východě upřímné stoupence. Většina také věří, že německý komunismus je pod ruským vlivem a že pracuje spíše pro Rusko než pro Německo.

Dr. Józsa Novotný (Wiesbaden)

NOVÁ NĚMECKÁ GENERACE. *Je nějaká naděje, že po této válce vyroste v Německu nová generace? Nová svým postojem k životu a svým národním a politickým povědomím, které by spěly k přirozenému a přiměřenému místu v evropském společenství národů? Na tuto otázku je možno odpovědět vyhýbavě následující úvahou: Je tato naděje skutečně jediná? Nebo i kdyby dnešní generace byla skutečnou avantgardou, schopnou tohoto postoje, vše bude záležet ještě na generaci příští, která se uchopí kormidla v okamžiku, kdy dozrají její dnes ještě »mladé« zkušenosti.*

Budiž mi dovoleno vyličít mé dojmy z mezinárodního domu studentstva v Göttingen, jehož jsem byl vedoucím po dobu šesti měsíců. Mé poznámky se tedy týkají intelligence - jak doufám, vedoucí generace budoucího Německa.

Nejprve je nutno si uvědomit rozdíl mezi dojmem, který skýtá německý student v osobním styku, a dojmem z téhož studenta jakožto »občana svého státu«. S hlediska osobního je dojem ve většině případů příznivý. Němečtí studenti jsou většinou srdeční ochotní posloužit a mají dokonalý smysl pro zdravý humor. Ovzduší, panující mezi Němci a cizinci, je příjemné a živé. Překvapuje však zjištění, že Němci jsou vznětlivější a rychleji zchladnou.

Nikdy jsem si jasněji neuvědomil hodnotu západního individualismu jakožto postoje k životu, než ve srovnání s tímto negativním aspektem, který poskytuje dnešní Německo. Západní intelektuálové jsou mnohem více osobnostmi, jsou více sebou samými: jejich vnitřní zkušenosti se soustřeďují kolem pevného jádra, jsou jistější sami sebou a také aktivnější. Pro Němce se naopak »já« rozplývá v sociální, kterým si uzpůsobuje svět, jež pak tím intensivněji vnímá jako osobní záležitost - na úkor osobnosti vlastní. S hlubší sensibilitou, jeho nejistoty jsou tím početnější. Je pro ně nesmírně těžké konkretizovat politické prvky svého okolí jako takové: z politických událostí které se jich úzce dotýkají, tvoří snadno osobní záležitost, zatím co se lehko odpoutávají od toho, co se jim zdá vzdálenější. krátce řečeno, co se jich netýká, nebudí ani jejich odpovědnost; pro ně být rozumný znamená být zaujat - což ostatně nemá nic společného s egoismem. Jsou ochotni sloužit, ale nutně určité osobě, ne něčemu tak neosobnímu jako je společnost či národ. Nepersonifikovaná společnost je nezajímá. Je pro ně dokonce nesnadné mít pocit odpovědnosti i vůči společenství tak malému, jakým byl mezinárodní studentský dům.

V tomto úsudku je nutno být velmi opatrný - pocit povinnosti je totiž u Němců na druhé straně velmi vyvinutý a objeví se zcela nenadále. V podobném okamžiku je

Němec nesmírně zranitelný; Je připraven na zavolání, vždy k vaší dispozici a urazíte jej do hloubi duše, dáte-li mu najevo, že v této připravenosti je cosi dojemného a zároveň směšného. Reakce je tak nepřiměřená! Získáte-li jednou jeho důvěru, je poměrně jednoduché zapojit ho do určitého společenství, jehož soudružnost závisí na osobních vztazích. Ale tímto způsobem nelze vyvolat pocit spontánní zodpovědnosti.

Je zajímavé, že i ti, kteří se jeví v osobní rozmluvě jako nanejvýš bystrí a schopní rychlé odpovědi jsou neschopni pochopit základní pravidla hry při volbě výboru domu. Zatím co »volební kampaň« není ve skutečnosti nic jiného než zábava, je považována za záležitost smrtelně vážnou. A předvádí-li se podobným způsobem soudní proces, zdráhají se někteří povstat při vstupu »členů tribunálu«, považujíce toto malé gesto za antidemokratické, zatím co druzí zásadně nemají rádi podobný druh zábavy, jež prý snižuje něco velmi vážného.

Stále totéž: život Němce je rozdělen ve dvě oblasti, mezi nimiž nevidí pojitko ani přechod. Integrace osobního života v život veřejný a politický, pro nás tak běžná, Němcům úplně chybí. Vyslechl jsem osobní politování - a bylo to důkazem veliké jemnosti v citění a vnitřního života elity - nad chováním Němců v Holandsku během války. Ale bylo to bez jakékoliv tendence či dosahu politického. V okamžiku, kdy se přenáší s pole osobního na politické a kdy jde o odhalení konkrétních chyb a nedostatků budete zahrnutí tuctem »historických vysvětlení«.

To, co Angličané nazývají »Common sens«, chybí ve všech vztazích stejně jako neexistuje nacionální pocit v pravém smyslu. Vše, co se nám pod tímto pojmem předkládá, neslouží leč k zakrytí mezery mezi životem osobním a veřejným. Politika je na druhé straně příkopu a Němec se cítí buď nemohoucí a bez prostředků nebo chladným technikem, což je možná jen jiná forma nemohoucnosti. Myslet politicky znamená pro německého intelektuála »psát dějiny« - raději historii dob nepříliš blízkých, jakou je n. př. středověk. Příznačná je rozsáhlost, s jakou se o této době pojednává na dneš-

ních německých universitách.

Nic není pro Němce těžší než vložit do politického života své osobní kvality. »Člověk« a »občan« žijí ve dvou přísně oddělených sférách a Němec se zabývá otázkou, může-li zaprodat svou duši světovému chaosu. Pro nás je tento faustovský problém otázkou, ke které přistupujeme více či méně s hlediska filosofického a která nemění na našem pocitu povinnosti zůstat především »člověkem praxe«. Zatím co jde v našem případě o udržení praktické rovnováhy, Němec se cítí neustále před osudným »bud' - anebo« se sklonem k radikálnímu řešení.

Pro západního člověka s jeho praktickým postojem se kombinace ethického s politickým rozumí sama sebou. Odtud možná i naše slabost: nejen, že naše praxe je determinována naší etikou, častěji se stane, že naše ethika je smíšena s hledisky politickými. Němec, který bojuje o svou životní koncepci se vždy snaží odhalit tento slabý bod v západním postoji. Zdá se mi, že je plodnější uznat relativní správnost této kritiky než se omezit na odsuzování Němců pro jejich minulost. Navíc tím může být naše intelektuální postavení jen posíleno.

Nacismus využíval vědomě tohoto rozkladu německého ducha a docházel přímo k extrémům à la dobrý otec rodiny v úloze policisty, páchajícího nejstrašnější krutosti, nebo aktivní voják, obhajující nyní nelidské

rozkazy, které vydával, jakožto vojenskou techniku.

Není-li vnucováno Němcům jejich vlastní pojetí dějin je možné mít na ně i dobrý vliv. Abychom však této možnosti využili, je nutno určit si praktický cíl. To neznamená zapomenout minulost nebo dokonce nebrat ji vůbec v úvahu - znamená to zkoumat a poznávat dnešní situaci. Praktickou politiku nelze zakládat na příliš všeobecných úsudcích o povaze Němců. Výchozí bod musí být nalezen v přítomné zkušenosti.

Zkušenost v mezinárodním studentském domě mi ukázala, že je těžké vyvolat u německých studentů pocit odpovědnosti. Posléze jsem však přece měl úspěch s důsledky, zasahujícími dokonce mimo dům. Zmínil jsem se o tom jak »volební kampaň« v studentském domě byla některými studenty brána vážně. Jiní, kteří byli ve středu již déle, organizovali tuto kampaň dokonce s elánem. A mohl bych uvést i jiné příklady. Pozoruhodné jsou n. př. výsledky, kterých Angličané dosáhli s německými válečnými zajatci. Setkal jsem se s několika kteří byli nadšeni anglickým způsobem života a nabývali dokonce vlastností, které z Angličanů dělají tak platné členy společnosti: umírněnost a pevnost.

J. Castra van LOON (Holanďan ze skupiny Democratia militans)

D O P I S Y

BEZ UPŘÍMNÝCH A ODVÁŽNÝCH POCHYBOVAČŮ A KACÍŘŮ bychom se nedostali z místa. Nakonec však — a to teprve bude nový počátek — je třeba říci kladně, bez negativní polemiky, co platí. Také vy po kritice starých principů, racionálních schemat a logických korýtek prohlašujete »víru v mravne svedomie a inteligentného ducha«. Tento závěr je nutno dále objasňovat pomocí představ a pojmu, které při všem tom chaosu přece jen mezi zdravými a upřímnými lidmi zůstává mimo spor. Říkáte mimo jiné také, že »jedinec bude musieť viaczej chcieť a jednať, než vyjednávať, presvedčovať a diskutovať«. To je jistě správné,

ale celá Vaše činnost je dokladem, že cítíte nutnost, abychom diskutovali dříve, než rozhodneme, co chceme a co budeme dělat. To vede také mne při práci v Ústavu dra Eduarda Beneše, v němž přirozeně jsme též různých názorů, ale všichni uznáváme, že věcná diskuse v dobré vůli je také činem, a to za dané situace činem naprosto nezbytným. Dostanu se teď, doufám, k tomu, abych pročetl všechna čísla Skutečnosti a budu se snažit, abychom diskusemi v ÚEB, zejména v komisi ideologické, přispěli k objasnění některých neurčitých pojmů.

Dr. Lev Sychrava - Londýn

PODOBNÁ SNAHA je u katolické inteligence. Z pěti komisí zatím fungují tři, a to dobře. Zdá se, že byla položena základna mladého, bojujícího katolicismu, opírající se o podobné složky v Belgii a Francii. Jistě znáš Maritainu, JOC atd. Tohoto směru se vždy využívalo politicky. Tak je tomu i v exilu. Zatím co doma skuteční katolíci pracují, v exilu je snad každá strana katolická, poněvadž je to moda. Do Říma jezdí tolik a tolik cizinců, vědců a politiků. Sekretariát »Křesťanské akademie« je bude zvát, bude se snažit získat jejich pomoc, bude s nimi ve spojení atd. Cílem je zahodit veškerý konservativismus a položit základy takového hnutí, o kterém nevěříš, že by mohlo vůbec vyvstat. Má se však předem resignovat? V tom smyslu se připravuje výzva k domovu a k exilu. Otevřeně a nekompromisně, i když se to nebude líbit některým kruhům ve Vatikánu.

Navrhoval bych shrnout dosavadní návrhy na práci v exilu do jednoho čísla Skutečnosti a říci verbis expressis, že Skutečnost je skupina lidí, kteří se dívají na dosavadní strukturu takto , že považují za nutné vzít si za úkol toto a hned ukázat první krok v tomto směru. Říci svůj názor o politických stranách (který se mi u 'Vás nejvíce líbí) a stanovit takový program, aby se k němu mohl přihlásit každý, kdo má zájem. Udělat také Skutečnost »bojující«, t. j. zavést pravidelnou rubriku o tom, co se v exilu dělá špatně, pravidelně si všimnout mezinárodní situace a podle ní říci, co je momentálně nutné dělat. Tedy více ji zkonkretit a oživit.

(Řím)

MYSLÍM, ŽE NAŠE SPOLUPRÁCE bude dosti plodná, neboť (jaká ironie) podobnými problémy jsme se zabývali už doma, sedíce ještě pohodlně v klubovkách svých bytů. Osobně jsem rád, že se cizojazyčné mutace rozbíhají celkem úspěšně a doufám, že během času se nám — v rámci řešení problémů evropských a světových — podaří zlepšit vztah československo - německý. Je to vděčný a naprosto nutný úkol, kterým se zabývat znamená více méně celoživotní poslání. Byl bych velmi rád, kdyby se mi po-

dařilo koordinovat i svou existenční činnost s »německým problémem«, neboť to byl už odedávna můj soukromý koníček.

(Rakousko)

PRŮBĚH VALKY NA KOREJI Američany v celku překvapil, nálada se však ani v nejmenším nezhoršila. Před vojenskými úřady stojí dlouhé fronty dobrovolníků, kteří chtějí na Koreu. Denně mne překvapuje tento patriotismus, kritické sebevědomí a krásná, skutečná jednota. A to v Americe už něco znamená. V té Americe, kde normálně jsou lidé politicky »neukáznění«. A kolik hlav, tolik názorů.

—Ký (Chicago)

BYLO BY ZASLUŽNÉ a krásné, kdyby se mohlo uskutečnit vydání některých spisů Masarykových, Čapkových, Horových (těch posledních) a některých autorů starší generace: Němcová, Neruda. — Je to moje osobní přání, přání uprchlíka, žijícího na pokraji civilizace, ale snad se ztotožňuje i s přáním těch, kteří žijí v tak zvaném kulturním prostředí. Jistě jste už o tom uvažovali a bude-li to jen trochu možné, proveďte to.

H. Fabiánová (Madagaskar)

KDO EMIGRUJE DO AUSTRALIE, nemusí mít obavy o zaměstnání, poněvadž podle úředních zpráv je dosud sto sedm tisíc volných míst pro dělníky všech oborů. Životní úroveň byla již před dvacetiprocentním zvýšením všech mezd, ke kterému nedávno došlo, tak vysoká, že nesnese porovnání se životní úrovní v Evropě . . . Emigrace z Evropy uspořádala několik výstav svých domácích výrobků. Čechoslováci vystavovali šumavské a domažlické výrobky ze dřeva, ručně vyřezávané, vypalované i malované džbány, na skle vybroušené figurky, monogramy, malované ubrusy a pod. . . . Ministerstvo pro imigraci vyslovilo již několikrát své uspokojení s pracovní morálkou přistěhovalců z Evropy. Za nejinteligentnější »novoaustralany« označilo ministerstvo Čechoslováky . . .

Zdeněk Šimon (Australie)

NEČTU MNOHO NAŠEHO EXULANTSKÉHO TISKU, pokud jsem však při své malé kompetenci oprávněn posuzovat, zdá se mi, že Vy jediní jste se dovedi přenést přes vše, co bylo, přes své osobní zájmy, maličerné reminiscence, politicko-stranický alast, úzký nacionalismus a krátkozraké volání po odvetě a podívali se na problematiku československé otázky z širokého zoru současné evropské situace. Tím Váš tisk přerůstá rámeček úzkého československého zájmu. Dovedete velmi často říci mnohé, co zajímá i ostatní světovou veřejnost, takže máte přímo povinnost jí to tlumočit přístupným jazykem. Nevím, má-li naše Rada nějaké prostředky; dle mého názoru by však bylo její povinností i při odlišných názorech Vás v této pro nás všechny tak užitečné činnosti finančně podpořit.

I když v podstatě souhlasím s Vaší snahou o řešení otázky budoucího svobodného Československa v rámci širší evropské federace, s Vaším úsilím o překonání přímo směšného politického klíče v emigraci, s Vaším kritickým a někdy až příliš mladicky žhavým postojem k československé minulosti, s oddaností demokracii, pojímané ovšem s novým životaschopným obsahem, mám přirozeně jisté pochybnosti o uskutečnitelnosti budoucí sjednocené Evropy. Bude-li, jako až dosud, každý její členský stát tak maličerně a krátkozrace sobecky lpět na svých t. zv. státních prerogativách, hlubší evropská kooperace se nikdy neuskuteční ani na torsu, které se dnes za Evropu považuje. Jdeme-li ostatně věci hlouběji na kloub, nemůžeme se tomu divit. Dnes nejcenější člen této sjednocené Evropy, Velká Británie, je stále ještě v zajetí svého insulárního nazírání, komplikovaného ještě chybným pojmáním neslučitelnosti sjednocené Evropy s jejím vůdčím posláním v britském Commonwealthu. Slabost komunismem infikovaných hlavních složek této evropské kombinace, Itálie a Francie, jí také zvláště nemůže lákat. Všem jasná neudržitelnost uměle roztrženého Německa její rezervovanost ještě více zvyšuje. Logickým důsledkem toho je, že za této situace více očekává od spolupráce v rámci celosvětového

demokratického hnutí, k němuž vidí zdárný náběh v Atlantickém paktu. Prostě Evropa bez sjednoceného Německa a tak zv. slovanského bloku, vylučovaného dnes z evropských kombinací na základě jeho vnějškového začlenění do komunistické části světa, jak správně diagnostikuje též Váš K.B. v článku *Der slawische Mythos* (D.M. str. 31 - »Skutečnost« II -1, str. 22,23), není hospodářsky ani politicky trvale schopná života. Mimoto se mi zdá, že bez nějakého světového »zaměření«, jež by dalo někomu do rukou moc organisovat ji »autoritativně«, se bez nadstátního tlaku k nějaké i omezené sjednocené Evropě nedojde. Myslím, že nám prozatím nic nezbyvá než stále připomínat nedělitelnost Evropy od Uralu k Gibraltaru a vychovávat pro ni pravé svobodné demokraty. Jen aby nám bylo k tomu dáno dost času a aby se nám její budoucí občané v světové válečné konflagraci dříve nevyvraždili!

(Lugano)

PRILOŽILI STE K SVOJMU LISTU VÝSTŘIŽOK O PRCHALOVI. Aký mám o tom názor? Je to plácnutie do vody. 1. Prchala neodohoduje se sudetskými Nemcami dohodu velmocí. 2. Reštitúcia nie je len tak ľahko prevediteľná, je to obrovský technický problém, o čom prchalovci ani nesnívajú. 3. Nezodpovedný politický trik. 4. Dešať takových maličkostí môže vytvoriť precedens a skutočného faktora v mezinárodnej politike — to je nebezpečenstvo. — Sám som za reštitúciu, ale len potiaľ, pokiaľ by neznamenala nový chaos v strednej Európe. Okrem toho je problém komplexný: Nemám dojem, že Sudeťáci sa zdemokratisovali; pokiaľ trvá zurivosť »nespravdливо vyhnaných«, nemôže prichádzať návrat do úvahy. I keď ani vo sne nevyznávam kolektívnu vinu, neznamená to, že pokládám Sudeťákov za nevinných. Je to vina, na ktorú nie sú súdy, ktorá sa v histórii mstí katastrofami. U Stalingradu si Nemci odpykali celý svoj romantizmus od Fichteho po Rosenberga. A právne vzaté, neboli za Fichteho, Rankeho, L. Gerlacha, Bismarcka, Treitschkeho . . . osobne zodpovední.

Zeneva

MÁŠ PRAVDU s tvrzením, že dnes je třeba víc než psát. Doplnil bych to ovšem tím, že něčím se začít musí a začátek tohoto druhu je pravděpodobně nejlepší; myslíme-li jen na exil, tedy i nejvhodnější. Je těžko hledat jinou cestu k dorozumění s lidmi podobně smýšlejícími.

Zaujmout stanovisko k Tvým větám o nutnosti vytvoření světové demokratické strany je zdánlivě velmi snadné, ale mohlo by být velmi laciné. Stačí říci hlasitě ano!, ale to je ovšem velmi málo. Všichni, kdo trochu uvažují o minulosti a hledají nějaký universální prostředek, takový penicilin na choroby společenských řádů, přijdou na tuto myšlenku. Cíl je jasný, ale cesta je zarostlá

SBÍRKA VERŠŮ. Revue »Rencontres«, založená v Paříži 1934 dnešním starostou 14. čtvrti p. Gilbert Perroy a řízená dr Jaroslavem Trnkou, obnovuje svou činnost. Jako první svazek této edice vyšla sbírka veršů Vladimíra Zeleného »Stesk« s obálkou a v úpravě A. M. Machourka. Stojí 120 frs, objednávky vyřizuje J. Trnka, 7, rue St. Marc, Paris 2°.

ZAHRANIČNÍ ORGANISACE KOMERČNÍCH INŽENÝRŮ, SKI - Zas, P.O, Box 3416, Capetown, South Afrika, žádá naléhavě všechny komerční inženýry v demokratickém západním světě, aby se přihlásili a vyplnili dotazník z března 1950 k sestavení spolehlivého adresáře. Akci podporuje prof. dr. Josef Macek v exilu. Adresář vyjde před koncem roku 1950.

OMLOUVÁME SE svým čtenářům za chybu, která vznikla v posledním dvojčísle špatným sesazením několika řádek dvou sloupců na straně 160. Na 11. až 19. řádce se měl čtenář dozvědět toto: — V Halle visí ohromný plakát: Ať žije mírumilovná FIAPP! Bože, existuje přece takové nekonečné množství zkratk, jak mám zrovna vědět, že se tím myslí mezinárodní organizace politic-

Záchranou budoucnosti nebude žádná vyvolená třída, nebude strana. Páteří budoucnosti bude jen to, co bychom mohli nazvat *slušný člověk*. Člověk s rovnou páteří, otevřenýma očima. Uvědomělý v tom smyslu, že bude imunní k hlasům propagandistů laciných politických ideí. Jen zřídka se člověk už takový narodí, ale myslím, že už je slušná řádka lidí, kteří tyto vlastnosti mají. Tuto skupinu bych nazval inteligencí.

V exilu je dost lidí vzdělaných a čestných zaplať Pán Bůh za to! Snad nám nebude mít nikdo za zlé, že se k nim tak trochu počítáme. Teď půjde o to, tyto vlastnosti osvědčit ve spolupráci. Kladu důraz na slovo *osvědčit*.

(Heidelberg)

kých vězňů? Zkusil jsem to a obrátil jsem se na několik chodců s otázkou: »Promiňte, jsem tu cizinec, víte snad, co je to FIAPP? — Následovalo rozpačité pokrčení ramen, asi desetkrát. Nakonec jsem se vzdal. Kdybych tu studoval, vyvěsil bych tu tajně plakát: »Ať žije APIFF« Tisíce lidí by šlo kolem, četli a přece nečetli a jen by si pomysleli, že to je asi zase nějaká nová masová organizace, kam budou muset vstoupit, aby nebyli považováni za reakcionáře. —

Sdružení čs. demokratických uprchlíků v Norsku konalo dne 10. září 1950 výroční valnou hromadu. Byl zvolen nový výbor, jehož předsedou je br. František Kuchynka. Výbor byl zvolen na funkční období jednoho roku.

Aby Sdružení mohlo zaručit řádné a včasné vyřizování všech dopisů a žádostí, prosíme, aby veškerá pošta byla adresována výhradně na

Czechoslovak Refugee Committee
Postboks 2493, Oslo, Norway

